

VAASAN YLIOPISTO
FILOSOFINEN TIEDEKUNTA

Noora Koskenmäki

VAASAN JA MOROGORON VÄLISEN YHTEISTYÖN VAIKUTUKSET

Aluetieteen
pro gradu -tutkielma

VAASA 2011

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
KUVA- JA TAULUKKOLUETTELO	3
TIIVISTELMÄ	5
1. JOHDANTO	7
1.1. Tutkimuksen tausta	7
1.2. Keskeiset käsitteet	9
1.3. Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma	10
1.4. Metodologiset valinnat ja aineisto	11
1.4.1. Tutkimusmenetelmä	11
1.4.2. Tutkimusaineiston hankinta	12
2. KEHITYSYHTEISTYÖ	14
2.1. Kehitysyhteistyön taustaa	14
2.2. Suomen kehitysyhteistyö	15
2.3. Suomen ja Tansanian kahdenvälinen kehitysyhteistyö	18
2.4. Paikallishallintojen välinen kehitysyhteistyö	21
2.4.1. Ystävyyskaupunkitoiminnasta kehitysyhteistyöhön	21
2.4.2. Kansainvälinen kuntayhteistyö osana kehitysyhteistyötä	23
2.4.3. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma	25
3. VAASAN JA MOROGORON YHTEISTYÖ	28
3.1. Yhteistyön osapuolet	28
3.2. Yhteistyön lähtökohdat ja tausta	33
3.3. Yhteistyö käytännössä	36
4. YHTEISTYÖN VAIKUTUKSET	40
4.1. Hankkeiden valinta	40
4.2. Orpolapsiprojekti	41
4.2.1. Orpolapsiongelman taustaa	41

4.2.2. Orpolapsiprojektin toteutus	43
4.2.3. Orpolapsiprojektin saavutukset	48
4.3. Koulutoimen yhteistyö	50
4.3.1. Kouluyhteistyön taustaa	50
4.3.2. Kouluyhteistyön tavoitteet ja saavutukset	52
4.3.3. Kouluprojektin ongelmat ja yhteistyön jatko	56
4.4. Liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelma Morogorolle	58
4.4.1. Liikenneprojektin taustaa	58
4.4.2. Liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelman tavoite	60
4.4.3. Muutosten toteuttaminen ja tulevaisuus	64
5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	67
5.1. Vaasan ja Morogoron välisen yhteistyön vaikutukset	67
5.2. Yhteistyön tulevaisuus	72
5.3. Johtopäätökset	74
LÄHDELUETTELO	76
LIITTEET	84
LIITE 1. Teemahaastatteluiden runko	84

KUVA- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuva 1. Tansanian sijainti Afrikassa	18
Kuva 2. Morogoron alue Tansaniassa	28
Kuva 3. Morogoron kaupungin sijainti Tansaniassa	29
Taulukko 1. Morogoron väestönkasvu	30
Taulukko 2. Vaasan ja Morogoron yhteistyöhankkeet	40

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta****Tekijä:**

Noora Koskenmäki

Pro gradu -tutkielma:

Vaasan ja Morogoron välisen yhteistyön vaikutukset

Tutkinto:

Hallintotieteiden maisteri

Oppiaine:

Aluetiede

Työn ohjaaja:

Hannu Katajamäki

Valmistumisvuosi:

2011

Sivumäärä: 84

TIIVISTELMÄ:

Vaasa ja tansanialainen Morogoron kaupunki ovat tehneet yhteistyötä jo 1990-luvun alusta lähtien. Yhteistyötä tehtiin aluksi Vaasan Kehitysmaaseuran toimesta, kunnes kaupungit lähtivät mukaan Kuntaliiton pohjoisen etelän kuntien yhteistyöohjelmaan, jonka myötä yhteistyössä siirryttiin uudelle tasolle. Yhteistyönsä aikana kaupungit ovat toteuttaneet monia kehityshankkeita. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää millaisia vaikutuksia pitkällä, yli 20 vuotta kestäneellä yhteistyöllä on ollut Morogorossa. Vastauksena tutkimuskysymykseen haetaan selvittämällä kolmen Morogorossa toteutetun yhteistyöhankkeen vaikutuksia. Nämä hankkeet ovat orpolapsiprojekti, koulutoimen yhteistyö sekä liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelman laatiminen Morogorolle.

Tutkimuksen teoriataustana on kehitysyhteistyö, Suomen ja Tansanian kahdenvälinen toiminta sekä erityisesti desentralisoidun yhteistyön merkitys kehityksessä. Desentralisoidulla yhteistyöllä tarkoitetaan paikallishallintojen välistä pitkäaikaista uudenlaista yhteistyötä, joka keskittyy alueelliseen vuorovaikutukseen, hyvinvoinnin edistämiseen sekä paikallishallintojen vahvistamiseen. Siitä on tulossa yksi merkittävimmistä keinoista vakauttaa pohjoisen ja etelän välisiä kumppanuuksia. Yhteistyö vertaisorganisaatioiden kanssa on tarpeellista, koska ongelmat etelässä ja pohjoisessa ovat erilaisista olosuhteista huolimatta pitkälti samanlaisia. Suomessa tätä kehitystä edistää Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma. Pohjoisella tarkoitetaan tässä Suomea ja etelällä Afrikkaa. Kunnalla tarkoitetaan kaikkia paikallishallintoa edustavia ja sitä nimitystä käytetään myös puhuttaessa Afrikan vastaavanlaisista alueista.

Tutkimusongelman perusteella tähän tutkielmaan valittiin tutkimustavaksi laadullinen tapaustutkimusmenetelmä. Tutkimusaineisto kerättiin pääasiassa teemahaastatteluin, mutta aineistoa täydennettiin erilaisilla dokumenteilla. Tutkimusaineistoa varten haastateltiin vaasalaisia yhteistyön vastuuhenkilöitä ja asiantuntijoita. Tutkimusongelmaa analysoitiin vain vaasalaisesta näkökulmasta, sillä tutkimuksen yhteydessä ei ollut mahdollisuutta lähteä Morogoroon.

Tutkimuksen aikana havaittiin, että yhteistyöllä on pienistä hankaluuksista huolimatta ollut monenlaisia positiivisia vaikutuksia Morogorossa. Yhteistyö on laadultaan pääasiassa tietotaidon jakamista ja sillä pyritään vahvistamaan osaamista Morogorossa. Orpolapsiprojekti on ollut yksi yhteistyön merkittävimmistä projekteista ja se on ollut tärkeä erityisesti köyhyyden vähentämisen kannalta. Projektin yhtenä lähtökohtana on ollut omavaraisuuden lisääminen, mikä on tärkeä periaate kaikessa kehitysyhteistyössä. Omavaraisuutta lisäämällä pystytään parhaiten edistämään kestävää kehitystä. Tietotaidon lisäämiseen liittyvät projektit voivat kuitenkin taloudellisista syistä jäädä usein vain suunnitelman tasolle. Näin uhkaa käydä liikenneturvallisuussuunnitelman toteuttamiselle Morogorossa, sillä se on ulkopuolisen rahoituksen varassa. Koulutoimen yhteistyössä hyödynsaajina ovat olleet erityisesti oppilaat ja opettajat. Tämän kaltaisen yhteistyö lisää tietämystä globaaleista asioista ja edistää kaupunkien kansainvälistä profiilia. Vaasan ja Morogoron välinen yhteistyö on koettu hyödylliseksi, se saanut positiivista palautetta ja sitä ollaan halukkaita jatkamaan tulevaisuudessakin.

AVAINSANAT: kehitysyhteistyö, desentralisoitu yhteistyö, Vaasa, Morogoro

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Vaasan ja tansanialaisen Morogoron kaupungin välinen yhteistyö on kestänyt yli 20 vuotta. Kaupungit ovat tehneet yhteistyötä jo 1990-luvun alkuvuosista lähtien. Aluksi yhteistyötä koordinoi Vaasan kehitysmaaseura, mutta myöhemmin kaupungit halusivat syventää yhteistyötään ja rahoitusta päätettiin hakea Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmalta. Ohjelma on Ulkoministeriön rahoittama ja sillä pyritään kehittämään Suomen kehitysmaasuhteita paikallishallintojen välisen yhteistyön keinoin. Vaasa ja Morogoro liittyivät mukaan yhteistyöohjelmaan, jonka myötä yhteistyössä siirryttiin uudelle tasolle. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman myötä Vaasa ja Morogoro valitsivat yhteistyölleen painopisteet ja viisi pääteemaa, joita olivat taloushallinto, liikenneturvallisuus, koulutus, sosiaalisektorin kehittäminen Morogorossa sekä teknologiakuilun pienentäminen Vaasan ja Morogoron välillä. Käytännössä yhteistyötä on toteutettu muun muassa koulutuksella, tarvike- ja materiaalihankinnoilla sekä molemmin puoleisilla vierailuilla, joilla osapuolet ovat tutustuneet toistensa toimintatapoihin. Tässä tutkimuksessa perehdytään kolmeen yhteistyöhankkeeseen, joita ovat koulutoimen yhteistyö, orpolapsihanke sekä liikenneturvallisuuden parantaminen Morogorossa. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma on osa Suomen kehitysyhteistyötä ja sillä pyritään edistämään Suomen kehitystavoitteita kansainvälisen kuntayhteistyön keinoin. Kehityspolitiikan tärkein tavoite on köyhyyden poistaminen ja kestävän kehityksen edistäminen. (Ulkoasianministeriö 2010b.) Kuntien kansainvälinen yhteistyö on uusi kehitysyhteistyön muoto. Kuntayhteistyö on tarpeellista, jotta huomattaisiin globaalien kehitysprosessien vaikutukset paikalliselle tasolle. Vähiten kehittyneet maat ovat toivonneet yhteistyökumppanikseen nimenomaan vertaisorganisaatioita eli kuntia, sillä paikallishallintoja koskettavat samanlaiset kysymykset ja ongelmat kaikkialla maailmassa. (Suomen Kuntaliitto 2010b.)

Kansainvälisen kuntayhteistyön taustalla on ystävyys- ja kummikaupunkitoiminta. Ystävyyskaupunkitoiminnalla tarkoitetaan yleensä pitkäaikaista yhteistyötä, yhteyksien ylläpitoa ja kulttuurien vaihtoa maantieteellisesti erilaisten alueiden välillä ja se perustuu alueiden väliseen muodolliseen sopimukseen. Nykyaikainen ystävyyskaupunkitoiminta sai alkunsa Euroopassa toisen maailmansodan jälkeen. Yhteistyö oli aluksi pääasiassa kehitysapua, josta Suomenkin kunnat saivat sotien jälkeen osansa. Sittemmin toiminta on monipuolistunut ja saanut uusia muotoja ja nykyisin osa kansainvälisestä kehitysyhteistyöstä tapahtuu kuntien välillä. (Anttiroiko 2008: 20; Tampereen yliopisto 2010.)

Kehitysyhteistyö on perinteisesti ollut valtioiden, yksityisten konsulttiyritysten ja kansalaisjärjestöjen vastuulla. Paikallishallintojen rooli kehitysyhteistyössä on kuitenkin korostunut 2000-luvulla sekä globaalilla että EU-tasolla ja aihe on ollut vahvasti esillä niin pohjoisen kuin etelänkin maissa. Desentralisoidun yhteistyön rooli on korostunut viime vuosina ja EU on painottanut desentralisaation, demokraattisen paikallishallinnon ja aluekehityksen merkitystä. (Anttiroiko 2008: 6, 52.)

Suomen Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma on ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa merkittävä kehitysyhteistyöohjelma, joka tukee paikallishallintojen välistä kehitysyhteistyötä Suomen ja Afrikan kuntien välillä. Ohjelma käynnistyi valmisteluvaiheella vuosina 2000–2001 ja on sen jälkeen jatkunut kolmivuotisilla ohjelmakausilla. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma ei ole kuitenkaan ainut laatuaan, sillä monet muutkin Euroopan maat tekevät kansainvälistä yhteistyötä paikallishallintotasolla. (Anttiroiko 2008: 6, 52.)

Monien kehitysmaiden tämänkin hetkinen tilanne on riippuvainen niiden hallinnan ulkopuolisista tekijöistä, kuten kansainvälisistä rakenteista ja prosesseista, joissa Suomikin on osallisena (Suomen Kuntaliitto 2010c). Kehitysyhteistyötä on tehty jo vuosikymmeniä, mutta silti monet sitä vastaanottavista maista kuuluvat edelleen maailman köyhimpien joukkoon. Kehitysyhteistyöhön on kehitettävä uusia instrumentteja kehittyvien maiden muuttuvia tarpeita varten ja kansainvälinen kuntayhteistyö voi olla yksi keino edistää oikeudenmukaisempaa kehitystä maailmassa.

1.2. Keskeiset käsitteet

Suomen Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman tarkoituksena on edistää kansainvälistä kuntayhteistyötä ja sitä kautta vahvistaa kuntien osaamista sekä tukea paikallista päätöksentekoa ja hyvää hallintoa maailmanlaajuisesti. Puhuttaessa yhteistyöohjelmasta *pohjoisella* tarkoitetaan Suomea ja *etelällä* Afrikkaa. *Kunnalla* tarkoitetaan kaikkia paikallishallintoa edustavia tahoja, kuten kuntia, kaupunkeja ja esimerkiksi piirikuntia. Kunta-nimitystä käytetään myös puhuttaessa Afrikan vastaavanlaisista alueista, vaikka Afrikan paikallishallinnot eivät aina olekaan suoraan rinnastettavissa Suomen kuntiin. (Suomen Kuntaliitto 2010d.)

Desentralisoitu yhteistyö tai kehitysyhteistyö (decentralised cooperation) tarkoittaa yleisesti ottaen eri maiden paikallishallintojen välisiä kumppanuuksia yhteisvastuun ja solidaarisuuden hengessä. Desentralisoidulla yhteistyöllä ei ole vakiintunutta määritelmää, mutta käsite juontaa juurensa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötoimintaan. Se on paikallishallintojen välistä pitkäaikaista uudenlaista yhteistyötä, joka keskittyy alueelliseen vuorovaikutukseen valtioiden kahdenvälisen kehitysyhteistyön sijaan. (Anttiroiko 2008: 19; UNPAN 2010.)

Desentralisoidun yhteistyön voi suomentaa hajautetuksi yhteistyöksi, mutta useammin kuitenkin käytetään vierasperäistä käsitettä desentralisoitu yhteistyö. Suppeamman määritelmän mukaan desentralisoidulla yhteistyöllä tarkoitetaan kuntien tai muiden vastaavien paikallishallintoa edustavien tahojen välistä järjestelmällistä kansainvälistä yhteistyötä, jonka tarkoituksena on luoda pitkäkestoinen kumppanuus pohjoisen ja etelän paikallishallintojen välille. Laajemman määritelmän mukaan desentralisoitu yhteistyö on mitä tahansa kehitysyhteistyötä, jossa paikallisilla toimijoilla, kuten kansalaisjärjestöillä on merkittävä rooli tai mikä tahansa pohjoisen ja etelän väliseen kehitysyhteistyöhön liittyvä alemman hallinnontason aloite tai projekti. (Anttiroiko 2008: 19; UNPAN 2010.)

Desentralisoitu yhteistyö tähtää hyvinvoinnin edistämiseen sekä alueellisen kehityksen ja paikallishallinnon vahvistamiseen. Desentralisoidusta yhteistyöstä on tulossa yksi

merkittävimmistä keinoista vakauttaa pohjoisen ja etelän välisiä kumppanuuksia ja vahvistaa hallinnon hajauttamista eli desentralisaatiota. Hallinnon hajauttamisella etelässä pyritään siirtämään valtaa pois keskushallinnolta paikallistasoille ja edistämään alueellista kehitystä. (World Health Organisation 2010; UNPAN 2010.)

1.3. Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää millaisia vaikutuksia paikallishallintojen välisellä yhteistyöllä on etelässä. Tutkimuksessa tarkastellaan Vaasan ja Morogoron välistä pitkään jatkunutta yhteistyötä ja sen taustoja sekä selvitetään, millaisia vaikutuksia yhteistyöllä on ollut Morogorossa. Tutkimusongelmaa analysoidaan vaasalaisesta näkökulmasta.

Tutkimusongelma on:

- *Millaisia vaikutuksia Vaasan ja Morogoron välisellä yhteistyöllä on ollut Morogorossa?*

Tutkimus on rajattu siten, että vastausta tutkimuskysymykseen haetaan kolmen Morogorossa toteutetun yhteistyöhankkeen kautta. Nämä hankkeet on toteutettu osana Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaa vuosina 2002–2010.

Hankkeet ovat:

- *Orpolapsiprojekti*
- *Koulutoimen yhteistyö*
- *Liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelman laatiminen Morogorolle*

1.4. Metodologiset valinnat ja aineisto

1.4.1. Tutkimusmenetelmä

Tieteelliset tutkimusmenetelmät jaetaan perinteisesti kvantitatiivisiin ja kvalitatiivisiin, eli määrällisiin ja laadullisiin menetelmiin. Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen erot liittyvät lähinnä siihen, mitä halutaan tutkia ja niitä on vaikea erottaa toisistaan tarkkarajaisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2001: 28.) Monet tutkijat suosivatkin menetelmien yhdistämistä ja näkevät ne enneminkin toisiaan täydentäviksi lähestymistavoiksi kuin toistensa vastakohtiksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004: 126–127.)

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, jossa aineisto on koottu todellisissa tilanteissa. Tutkimuksen tarkoituksena on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu teorian tai hypoteesin testaamisen sijaan. Laadullinen tutkimus on joustava tutkimusmenetelmä ja esimerkiksi tutkimussuunnitelma voi muoutua vasta tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi ym. 2004: 155.)

Tutkimusstrategialla tarkoitetaan tutkimuksen menetelmällisten ratkaisujen kokonaisuutta. Tutkimusstrategian ja -metodien valinta riippuu tutkimusongelmasta. Hirsjärven ym. (2004: 125–126) mukaan tutkimusstrategiat voidaan jakaa kolmeen tyyppiin. Näitä ovat kokeellinen tutkimus, survey-tutkimus ja tapaustutkimus. Tapaustutkimuksessa käsitellään yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta tapauksia, jotka ovat suhteessa toisiinsa. Tapaustutkimus on yleinen tutkimusstrategia ja paljon käytetty varsinkin yhteiskuntatieteissä (Yin 1994: 2).

Tapaustutkimus on enemmänkin tutkimustapa kuin pelkkä metodi. Se sisältää useita tutkimusmenetelmiä ja siinä voidaan käyttää erilaisia aineistoja, kuten haastatteluita ja dokumentteja. Tapaustutkimus on kattava ja tarkka kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Juuri tutkimuksen kohteen kokonaisvaltainen analysointi, useanlaisten aineistojen ja menetelmien käyttö, aikaisempien tutkimusten hyödyntäminen sekä tapauksen rajojen hämäräisyys ovat tapaustutkimukselle ominaisia piirteitä. Tapaustutkimuksen päämääränä on lisätä ymmärrystä tutkittavasta tapauksesta ja selvittää miten ja mitkä seikat siihen ovat

vaikuttaneet. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007: 9–10.) Tutkimusongelman perusteella tähän tutkielmaan valittiin tutkimustavaksi laadullinen tapaustutkimusmenetelmä.

1.4.2. Tutkimusaineiston hankinta

Haastattelu on yksi käytetyimpiä tiedonkeruumenetelmiä ja sen tavoitteena on saada luotettavaa tietoa tutkimusongelmaan liittyen. Haastattelun etuihin kuuluu, että se on hyvin joustava menetelmä ja se sopii moniin erilaisiin tutkimuksiin. Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa mikä mahdollistaa tiedonhankinnan suuntaamisen itse tilanteessa ja helpottaa vastausten taustalla olevien perusteluiden selvittämistä. Haastattelun aikana on mahdollista täsmentää ja syventää vastauksia esittämällä tarpeen tullen lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001: 34–35, 43.)

Haastatteluita on useita lajeja ja niiden valikoima on kirjava. Tutkimushaastattelut eroavat toisistaan lähinnä strukturointiasteen perusteella. Käytetyin haastattelulaji on lomakehaastattelu. Lomakehaastattelu on strukturoitu ja siinä kysymykset ja niiden esittämisjärjestys on määrätty jo ennalta. Strukturoimaton eli avoin haastattelu muistuttaa enemmänkin keskustelua, jossa haastattelijan tehtävänä on lähinnä syventää haastateltavan vastauksia. Avoimessa haastattelussa tietojen antamiseen käytetään erikoistuneita henkilöitä, mikä tarkoittaa usein vain muutaman henkilön perinpohjaista haastattelua. Yleensä avoimessa haastattelussa aiheen määrittely on väljää ja haastateltava voi siirtyä vapaasti aiheesta toiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2001: 43–46.)

Lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto on puolistrukturoitu haastattelu, eli teemahaastattelu. Teemahaastattelussa on erityistä se, että tarkkojen kysymysten sijaan haastattelu etenee tiettyjen teemojen varassa. Teemahaastattelussa kysymyksiä ei suunnitella ennalta tarkkaan vaan olennaisempaa on päälinjojen hahmottelu. (Hirsjärvi & Hurme 2001: 47–48, 106.) Tätä tutkimusta varten haastateltiin Vaasan ja Morogoron välisen yhteistyön asiantuntijoita. Haastatteluiden runko on liitteenä tutkielman lopussa.

Tutkimusta varten haastateltiin Vaasa-Morogoro -yhteistyön vastuuhenkilöitä Vaasassa. Tutkimuksen yhteydessä ei ollut mahdollisuutta lähteä paikanpäälle Morogoroon, joten

tutkimusongelmaa lähestytään vaasalaisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa tarkastellaan lähemmin kolmea eri yhteistyöhanketta, joiden vetäjiä haastateltiin. Lisäksi haastateltiin koko Vaasa-Morogoro yhteistyön koordinaattoria. Haastateltavia oli yhteensä neljä. Haastattelut nauhoitettiin ja ne litteroitiin valikoiden teema-alueiden mukaan. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 26 sivua. Tässä tapauksessa koko aineiston sanatarkka litterointi ei ollut tarpeen. (Hirsjärvi & Hurme 2001: 138–142.)

Haastatteluaineistoa täydentämään ja tarkentamaan käytettiin tässä tutkimuksessa erilaisia dokumenttiaineistoja, kuten Vaasa-Morogoro -yhteistyöhankkeiden rahoitushakemuksia ja hankesuunnitelmia sekä projektien väli- ja loppuraportteja. Laajentamalla ja yhdistämällä eri tutkimusmenetelmiä saadaan esiin kattavampia näkökulmia. Monipuolisen aineiston käyttö ja huolellinen litterointi lisäävät tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2001: 38, 189.)

2. KEHITYSYHTEISTYÖ

2.1. Kehitysyhteistyön taustaa

Kehitys on monimutkainen ongelma, mutta lyhyesti sanottuna kyseessä on elintasokuilun pienentäminen rikkaiden ja köyhien maiden välillä. Tätä kuilua pyritään tasoittamaan kehitysavun eli kehitysyhteistyön keinoin. Ei ole olemassa yhtä tehokasta ja yleispätevää kaavaa, jota noudattamalla maailmasta voitaisiin tehdä parempi paikka elää. Maailmalla käydään jatkuvasti keskustelua siitä, miten maailmanlaajuista köyhyyttä ja epätasa-arvoa voitaisiin vähentää ja alueellisia kehityseroja kaventaa. (Anttiroiko 2008: 6.)

Yksi kehityksen kulmakivistä on Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) vuosituhattavoitteet, jotka sen jäsenvaltiot yhdessä monien kansainvälisten organisaatioiden kanssa asetsivat saavutettaviksi vuoteen 2015 mennessä. Vuosituhattavoitteet koostuvat kahdeksasta globaalista kehitystavoitteesta, joita ovat: äärimmäisen köyhyyden ja nälän poistaminen, maailmanlaajuisen peruskoulutuksen aikaan saaminen, tasa-arvon edistäminen ja naisten aseman vahvistaminen, lapsikuolleisuuden vähentäminen ja äitiysterveiden parantaminen, taistelu HIV:tä, Aidsia, malariaa ja muita tauteja vastaan sekä kestävä kehityksen varmistaminen ja globaalin kumppanuuden kehittäminen. (Anttiroiko 2008: 6–7.)

Eurooppalaisen kolonialismin ollessa vahvimmillaan vuosina 1850–1950 siirtomaiden hyväksikäyttö muun muassa teollisuuden raaka-aineiden saamiseksi oli huipussaan. Eurooppalainen imperiumi purettiin toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä, kun kolonialismin vastainen liikehdintä voimistui ja Yhdysvaltojen johtama kansainvälinen talous ei enää vaatinut Afrikan ja Aasian suoraa poliittista hallintaa. Kun kolonialismin aika oli ohi, joutuivat entiset siirtomaat kohtaamaan epäoikeudenmukaisen kansainvälisen taloustilanteen tavoitellessaan kehitystä. (Allen & Thomas 2000: 269–270.)

Kansainvälinen kehitysyhteistyö on syntynyt toisen maailmansodan jälkeen ja on sittemmin vakiintunut kiinteäksi osaksi maailmantaloutta ja kansainvälistä politiikkaa. Vielä 100 vuotta sitten Suomessakin nähtiin nälkää ja toisen maailmansodan jälkeen Suomi itse vastaanotti ulkomaista apua. Nykyisin Suomi on avunantaja ja sitoutunut kehitysyhteistyöhön ja kansainväliseen tavoitteeseen nostaa kehitysyhteistyövaransa 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2015 mennessä. (Kehitysyhteistyön palvelukeskus 2010c.)

Kehitysapu on vuosien varrella muotoutunut kehitysyhteistyöksi, joka vaatii molempuolista kykyä ja halua toimia yhdessä. Kehitysyhteistyötä tekevät valtiot, kansalaisjärjestöt ja kansainväliset organisaatiot sekä kehityspankit. Avainasemassa kehitysyhteistyössä on YK järjestöineen. Myös Euroopan unionilla maailman suurimpana kehitysavun antajana on tärkeä rooli tässä työssä. (Ulkoasianministeriö 2010a.)

Kehitysyhteistyön tärkein tavoite on köyhyyden poistaminen. Kehitysmaiden kansalaisten asemaa vahvistamalla pyritään saavuttamaan turvallinen kansalaisyhteiskunta, jossa kaikilla on tasavertaiset mahdollisuudet. Kehitysyhteistyö ja auttaminen nähdään hyvinvoivien maiden velvollisuudeksi, mutta samalla edistetään myös oman yhteiskunnan turvallisuutta ja globaalia talouskasvua. (Kehitysyhteistyön palvelukeskus 2010a.)

2.2. Suomen kehitysyhteistyö

Kehityspolitiikka on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja sillä pyritään vähentämään köyhyyttä yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti kestävänsä kehityksen avulla. Suomen apu ulottuu lähes kaikkialle maailmaan ja kehitysyhteistyötä toteutetaan kahdenvälisesti, alueellisesti, monenkeskisesti sekä kansalaisjärjestöjen ja Euroopan unionin kautta. (Ulkoasianministeriö 2008a.)

Reilu neljännes Suomen kehitysyhteistyövaroista menee monenkeskiseen apuun, jota kanavoidaan YK-järjestöjen ja kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten kautta. EU:n kautta Suomi ohjaa noin viidenneksen kehitysavustaan. EU:n jäsenmaat ja Euroopan

yhteisö rahoittavat yli puolet maailman kehitysavusta ja ovat siten yhdessä maailman suurin kehitysavun antaja. Suomen ja kehitysmaan hallituksen välistä yhteistyötä kutsutaan kahdenväliseksi kehitysyhteistyöksi ja se perustuu vuoropuheluun ja kumppaniin omaan kehityssuunnitelmiin. Humanitaarinen apu perustuu kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen ja YK:n vahvistamiin toimintaperiaatteisiin. Sen osuus on noin 10 % (2009) Suomen kehitysyhteistyövaroista. Julkista kehitysyhteistyötä täydentää lisäksi kansalaisjärjestöjen tekemä työ. (Ulkoasianministeriö 2010a.)

Kehityspolitiikan tärkein tavoite on köyhyyden poistaminen ja kestävä kehityksen edistäminen YK:n vuosituhattavoitteiden mukaisesti. Suomi korostaa lisäksi erityisesti ilmasto- ja ympäristökysymyksiä sekä kriisien ennaltaehkäisyä ja rauhanprosessien tukemista. Suomen kehityspolitiikkaa ohjaa valtioneuvoston hyväksymä kehityspoliittinen ohjelma. Kehityspolitiikan keskeinen työkalu on kehitysyhteistyö, jolla edistetään kehitykselle suotuisien olosuhteiden vahvistumista köyhimmissä maissa. (Ulkoasianministeriö 2010b.) Suomen kehityspoliittinen ohjelma noudattaa YK:n yleiskokouksessa vuonna 2000 yhteisesti sovittuja vuosituhattavoitteita, joista tärkeimpiä ovat köyhyyden poistaminen ja kestävä kehityksen edistäminen (Ulkoasianministeriö 2008a).

Kaiken kehityksen on oltava kestävää niin taloudellisesti, luonnontaloudellisesti kuin yhteiskunnallisestikin. Kehityspolitiikan on oltava sekä johdonmukaista että vaikuttavaa ja eri politiikan alojen linjausten ja toiminnan on tuettava sen tavoitteita. Suomen kehityspoliittinen ohjelma korostaa, että kehitysyhteistyön eri kanavien tulee täydentää toisiaan parempien kokonaisvaikutusten aikaansaamiseksi. (Ulkoasianministeriö 2008b.)

EU:n kautta Suomi tukee myös niitä maita ja alueita, joissa se ei toimi kahdenvälisesti. Suomi osallistuu EU:n yhteisöavun yhteisohjelmointiin, jolla jäsenmaat pyrkivät luomaan tasapainoisen ja johdonmukaisen panoksen kehitysyhteistyöhön. EU:ssa on hyväksytty työnjakoa koskevat menettelysäännöt, joiden mukaan rahoittajien tulee rajata kumppanimaidensa määrää ja keskittää yhteistyönsä näissä maissa muutamille yhteistyöaloille. Toiminnan tavoitteena on lisätä avunantajien määrää. (Ulkoasianministeriö 2008b.)

Suomi on sitoutunut vuonna 2005 solmittuun Pariisin julistukseen, jonka tavoitteena on kehitysmaiden ja avunantajien yhteistyön tiivistäminen ja menettelytapojen yhdenmu-kaistaminen avun tuloksellisuuden edistämiseksi (Kehitysyhteistyön palvelukeskus 2010b). Suomi pyrkii kumppanimaissaan edistämään työnjakoa ja avun yhtenäistämistä. Yhteistyöalojen määrää rajoitetaan ja avunantajat pyrkivät valitsemaan yhteistyöalansa toisiaan täydentävästi. Monet avunantajamaat ovat alkaneet laatia yhteisiä apustrategioita eri maissa. Esimerkiksi Tansanialle laadittu yhteinen apustrategia saatiin valmiiksi joulukuussa 2006. Sen valmistelussa Suomella oli aktiivinen rooli avun koordinaatio-ryhmän sekä EU:n puheenjohtajana. Samanaikaisesti laadittiin myös apustrategia EU:n sisäisestä työnjaosta Tansanian kehitysyhteistyössä. (Ulkoasianministeriö 2007.)

Kehitystavoitteiden saavuttamiseksi on lisättävä toiminnan vaikuttavuutta ja Suomen kehitysyhteistyö pohjautuukin kumppanimaiden omiin köyhydenvähentämis- ja kehityssuunnitelmiin. Kehitysyhteistyön sisällöstä päätetään yhdessä kumppanimaan kanssa, sillä pelkkä rahoituksen lisääminen ei edistä kestävän kehityksen ja vuosituhattavoitteiden saavuttamista. Näin toimimalla pyritään löytämään ne yhteistyön alueet, joissa Suomella on eniten annettavaa. (Ulkoasianministeriö 2008b.)

Suomella on kahdeksan pitkäaikaista pääkumppanimaata, joiden kanssa se toteuttaa kehitysyhteistyötä kahdenvälisesti. Näitä ovat Tansanian lisäksi Etiopia, Kenia, Mosambik, Sambia, Nepal, Vietnam sekä Nicaragua (Ulkoasianministeriö 2010d). Kahdenvälistä kehitysyhteistyötä tehdään maissa, joissa tavoitteiden toteutumista voidaan edistää tuloksekkaasti. Lisäksi Suomella on muutama yhteistyömaa, joiden taloudellinen kehitys antaa mahdollisuuden siirtyä kehitysyhteistyöstä laajempaan yhteistyöhön. Suomi tukee myös joitakin väkivaltaisista kriiseistä toipuvia maita tai antaa määräaikaista tukea maille, joiden avun tarve on kasvanut äkillisesti esimerkiksi luonnonkatastrofin takia. Näitä apukanavia täydentävät lisäksi alueellinen ja temaattinen yhteistyö. (Ulkoasianministeriö 2010g.)

2.3. Suomen ja Tansanian kahdenvälinen kehitysyhteistyö

Tansania ja Suomi ovat tehneet kehitysyhteistyötä jo pitkään. Tansania oli Suomen ensimmäinen kehitysavun kohdema ja siitä on sittemmin muodostunut yksi Suomen tärkeimmistä kehitysmaakumppaneista. Maiden väliset suhteet ovat hyvät ja toimivat ja ne ovat jatkuneet jo Tansanian itsenäistymisestä lähtien. 2000-luvulla maat ovat laajentaneet suhteitaan entisestään. Perustana yhteistyölle on uusi kumppanuusajattelu, jossa tärkeää on johdonmukaisuus niin poliittisissa kysymyksissä, kehitysyhteistyössä kuin kauppapolitiikassakin. (Ulkoasianministeriö 2010c.)

Kuva 1. Tansanian sijainti Afrikassa (Wikipedia 2006).

Tansania kuuluu maailman vähiten kehittyneiden maiden joukkoon, mutta se on ollut koko 2000-luvun hyvin menestyvä kehitysmaa ja sen saama apu on kasvanut varsin nopeasti. Tansanian taloudellinen kasvu on hyvää ja sen talouspoliittinen tilanne vakaa (Ulkoasianministeriö 2010c). Tansaniassa kehitys on ollut pääosin myönteistä koko 2000-luvun, mutta muutoksen vauhti on ajoittain osoittanut heikentymisen merkkejä. Tansaniassa tuloerot ovat suuret ja korruptio on vakava ongelma. Korruptiota vastaan käydään taistelua ja ongelmatapauksia pyritään selvittämään julkisesti avoimuuden li-

säämiseksi. Vaikka muutokset julkisessa hallinnossa ovat yrityksistä huolimatta melko hitaita, useimmat avunantajat, kuten Suomi, kokevat hallituksen toimet luottamuksen palauttamiseksi oikean suuntaiseksi. (Ulkoasianministeriö 2010e.)

Vuonna 2008 Suomen kahdenvälinen hanke- ja ohjelmakohtainen apu Tansanialle oli noin 24,6 miljoonaa euroa. Suomen kehitysyhteistyö keskittyy köyhyyden vähentämiseen ja sitä toteutetaan tukemalla Tansanian omaa kasvu- ja köyhyyden vähentämisohjelmia. Vuonna 2008 käytiin kehitysyhteistyötä koskevat neuvottelut Dar es Salaamissa uuden kehityspoliittisen ohjelman pohjalta. Kehitysyhteistyön pääteemoiksi sovittiin metsä ja ympäristö, maatalous ja bioenergia, alueellinen kehitys sekä budjettituki. Näiden valintojen kautta Suomen on tarkoitus tukea kaikin puolin kestävästä kehitystä Tansaniassa. (Ulkoasianministeriö 2010e.)

Suomen ja Tansanian yksi pääpainoalueista on metsä- ja ympäristösektori. Suomi on tukenut Tansaniassa metsäohjelman kehittämistä, jonka tavoitteena on lisätä luonnonvaroista saatavia tuloja. Suomi tukee kansallista metsävarakartoitusta sekä pyrkii vahvistamaan yhteisöjen oikeuksia ja roolia kestävässä metsätaloudessa. (Ulkoasianministeriö 2010e.) Metsäalan tukeminen on tärkeää, sillä metsähakkuut aiheuttavat viidenneksen kasvihuonekaasupäästöistä. Suurin osa metsävaroista sijaitsee trooppisten alueiden kehitysmaissa, kuten Tansaniassa ja juuri nämä maat kärsivät ilmastonmuutoksesta eniten. (Simonen 2010.)

Metsien suojelu kuitenkin edellyttää paikallisilta asennemuutosta ja uusien valintojen tekemistä. Tansaniassa kärsitään kuivuuden aiheuttamasta nälänhädästä ja nälkä kasvat-
taa painetta kasketa lisää metsää pelloiksi. Uusien peltojen raivaamisen lopettaminen ja ajan käyttäminen metsäsuojeluun ei ole helppo valinta. Suomi on edistänyt metsäalan hyvän hallinnon kehittämistä Tansaniassa muun muassa budjettituella (Ulkoasianministeriö 2010e). Suomi on myös sitoutunut maksamaan 110 miljoonaa euroa ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen kehitysmaissa. (Simonen 2010.)

Uusi painopiste Suomen ja Tansanian kehitysyhteistyössä voi tulevaisuudessa olla innovaatioiden ja teknologian käyttö Tansanian talouskasvun edistämiseksi. Suunnitteilla

on tietoyhteiskunnan ja elektronisen hallinnon kehittäminen, yritystoiminnan toimintaedellytysten parantaminen tietoteknologian avulla sekä koulutusjärjestelmän ja ympäristöystävällisen teknologian kehittäminen ja esimerkiksi Dar es Salaamin sähkönsiirto- ja jakeluverkoston kehittäminen. (Ulkoasianministeriö 2010e.)

Suuri ongelma Tansanian myönteisessä kehityksessä on korruptio. Siihen ovat syyllistyneet jopa korkeat valtion virkamiehet ja poliitikot. Tansanian hallituksen toimia korruption ehkäisemiseksi ja korruptioskandaalien selvittämiseksi pidetään kuitenkin oikean suuntaisina. Ongelmaan on paneuduttava riittävästi tulevaisuudessakin ja varmistettava, että oikeusjärjestelmä toimii korruptiotapauksia selvitettäessä. (Ulkoasianministeriö 2010e.)

Suomi toteuttaa suuren osan kehitysyhteistyöstään yhteistyössä muiden kahden- ja monenvälisten toimijoiden kanssa esimerkiksi yhteisten rahoitusjärjestelyiden kautta. Siksi myös harmonisaation edistäminen eli avunantajien toimintatapojen yhdenmukaistaminen Tansaniassa on tärkeää. Suomen pyrkimyksenä on olla pitkäjänteinen kehitysyhteistyön kumppani, jonka toiminta on ennakoitavissa. Yhteistyön jatkuminen ja suunnittelu pohjautuu oletukseen, että Tansanian kehitys jatkuu myönteisenä. (Ulkoasianministeriö 2010e.)

Avun harmonisaatio perustuu Pariisin deklaraatioon ja se on edistynyt Tansaniassa hyvin. Kehitysyhteistyöhön osallistuu noin 40 kahden- ja monenvälistä avunantajaa. Lisäksi maa vastaanottaa apua kansainvälisiltä rahastoilta ja säätiöiltä sekä kansalaisjärjestöiltä. Mukana kehitysyhteistyössä on myös YK:n järjestöjä, Maailmanpankki, Afrikan kehityspankki sekä Kansainvälinen valuuttarahasto IMF. (Ulkoasianministeriö 2010c.)

Lukuisten avunantajien työnjako Tansaniassa toimii hyvin. Maailmanpankki keskittyy toimimaan sosiaalisektorilla ja talouskasvua edistävillä aloilla sekä julkishallinnon uudistamisessa. Afrikan pankin rooli on vahvistumassa ja se keskittyy infrastruktuurin parantamiseen ja maatalouteen. Euroopan komission ohjelma painottuu suuria investointeja vaativille ja talouskasvua edistävillä aloilla kuten maatalouteen, infrastruktuuriin ja kauppaan. YK:n toiminta maassa on laajaa, mutta varsin hajanaista ja vaikutta-

vuodeltaan vaihtelevaa. YK:n vahvin osaamisalue onkin toimiminen neuvonantajana kehityspolitiikassa. Myös IMF:llä on tärkeä rooli neuvonantajana. (Ulkoasianministeriö 2010c.)

2.4. Paikallishallintojen välinen kehitysyhteistyö

2.4.1. Ystävyyskaupunkitoiminnasta kehitysyhteistyöhön

Kuntien kansainvälinen yhteistyö on uusi kehitysyhteistyön muoto. Sen taustalla on ystävyys- ja kummikaupunkitoiminta, joka nousi ilmiöksi 1940-luvulla, kun eurooppalaiset kaupungit aloittivat keskinäisen yhteistyön. Sotien jälkeen kunnat keskittyivät yhteistyössään kansainvälisen ymmärryksen, ystävyuden ja rauhantyö edistämiseen. Yhteistyö oli aluksi pääasiassa kehitysapua ja suomalaiset kunnat olivat itse hyödynsääjinä talvi- ja jatkosotien jälkeen. (Liikkanen 2008: 2–3.)

Ystävyyskaupunkitoiminnalla tarkoitetaan yleensä pitkäaikaista yhteistyötä, yhteyksien ylläpitoa ja kulttuurien vaihtoa maantieteellisesti erilaisten alueiden välillä. Toiminta perustuu alueiden väliseen muodolliseen sopimukseen. Vuosien varrella toiminta on monipuolistunut ja saanut uusia muotoja. Yhteistyössä korostetaan nykyisin kuntien kumppanuutta, tasavertaisuutta ja molemminpuolista vuorovaikutusta. Kummikuntakäsitettä pyritään välttämään, sillä se luo mielikuvan pohjoisen kuntien dominoivasta asemasta. (Anttiroiko 2008: 20; Tampereen yliopisto 2010.)

Vasta 1980-luvulla alkoivat keskustelut kuntien kehitysyhteistyötoiminnan aloittamisesta ja järjestettiin ensimmäinen kaupungeja ja kehitysyhteistyötä käsittelevä konferenssi. Konferenssissa oli mukana eurooppalaisten maiden kunnallisia edustajia sekä kansalaisjärjestöjä. Konferenssissa käsiteltiin pohjoisen ja etelän suhteita, ihmisten kasvavaa eriarvoisuutta sekä mielekkään vuorovaikutuksen puuttumista pohjoisen ja etelän välillä. Ongelmien nähtiin johtuvan maailman vallitsevasta tilanteesta ja siihen liittyvästä köyhyydestä. Todettiin, että pohjoisen ja etelän välisiä suhteita on kehitettävä ja että on saatava aikaan useita rakenteellisia muutoksia eri toimialoilla. Konferenssi hy-

väkyi niin kutsutun Kölnin vetoomuksen, jonka pohjalta Suomessakin alettiin 1980-luvun lopulla keskustella kaupunkien kansainvälistymisen edistämisestä ja kaupunkien välisestä kehitysyhteistyöstä. (Liikkanen 2008: 2–3.)

Suomalaiset kunnat alkoivat 1980-luvun lopulla luoda aktiivisesti yhteistyösuhteita afrikkalaisten ja eteläamerikkalaisten kuntien kanssa. Kunnilla ei kuitenkaan ollut tuolloin rahoitusinstrumenttia, joka olisi mahdollistanut kehitysyhteistyöhön osallistumisen. Niinpä kuntien ainoaksi mahdollisuudeksi jäikin kansalaisjärjestön perustaminen ja rahoituksen hakeminen ulkoasianministeriön järjestöille suunnatusta rahoitusinstrumentista. Ongelmaksi kuitenkin muodostui se, että vuosien mittaan yhteydet kuntiin vähenivät ja toiminta muuttui kansalaisjärjestöyhteistyöksi. Samalla myös yhteydet etelän kuntaan heikkenivät ja toiminta saattoi kohdistua esimerkiksi vain yhteen kouluun tai kylään koko kunnan sijaan. (Liikkanen 2008: 2–3.)

Vähitellen kunnat alkoivat kuitenkin huomata, kuinka tärkeää paikallishallintotason tuominen mukaan kehitysyhteistyöhön olisi. Kansainvälisessä kuntayhteistyössä huomattiin 1990-luvun puolivälissä, että toiminnan painopiste tulee suunnata voimakkaammin desentralisoituun yhteistyöhön, jotta paikallinen kehitys olisi kestävä. Vuonna 2000 ulkoasianministeriö teki Kuntaliiton aloitteesta selvityksen Suomen kuntien kehitysyhteistyösuhteiden kehittämistä. Tutkimuksessa selvisi, että kehitysyhteistyöstä kiinnostuneita kuntia on runsaasti, mikäli vain toiminnalle järjestyisi ulkopuolinen rahoitus. (Liikkanen 2008: 2–3.)

Selvityksessä haastateltiin myös etelän kuntia ja kuntaliittoja muun muassa Tansaniassa. Haastatteluiden ja kirjallisten lähteiden pohjalta saatiin selville, että myös etelän kunnat toivovat yhteistyökumppaneiksi vertaisorganisaatiota. Etelän kuntien mukaan tietotaidon vaihdosta saisi enemmän irti, mikäli kumppanina olisi sellainen taho, jolla on vastuullaan samanlaisia yhteiskunnallisia tehtäviä. Selvitysten tulosten pohjalta Kuntaliitto haki rahoitusta ulkoasianministeriöltä uudelle kunnalliselle rahoitusinstrumentille vuonna 2000 ja Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman valmistelu aloitettiin. (Liikkanen 2008: 2–3.)

2.4.2. Kansainvälinen kuntayhteistyö osana kehitysyhteistyötä

Paikallishallintojen välisen yhteistyön etuna on se, että kunnat pystyvät käsittelemään kehitysyhteistyössä sellaisia asioita, jotka eivät suoraan kuulu esimerkiksi valtiolle tai järjestöille. Kuntayhteistyöllä paikallishallinnot pystyvät myös tuomaan esille erilaisia näkökulmia. (Liikkanen 2008: 5.) Kunnat toimivat alimpana hallintotasona ja ovat siten välittömässä yhteydessä paikallisyhteisöihin ja kuntalaisiin. Kuntayhteistyö on uusi toimintamuoto, joka täydentää kehitysyhteistyötä. Sen avulla on mahdollista luoda pitkäkestoisia kehittämisprosesseja, jotka vahvistavat yhteistyön jatkuvuutta ja kestävyyttä ja parantavat siten kehitysyhteistyön tuloksellisuutta. (Tampereen yliopisto 2010.)

Kansainvälisesti tarkastellen kuntien tehtäväkenttä on Suomessa varsin laaja ja monipuolinen ja hallinto on pitkälle hajautettu. Suomalaisen kuntien palveluntuotanto on laajinta sosiaali-, terveys- ja opetustoimissa ja ne vievät valtaosan kuntien budjeteista. Muita merkittäviä kuntien palvelualoja ovat yhdyskuntatekniset sekä kulttuuritoimen palvelut. (Tampereen yliopisto 2010.)

Suomalaisella hallinnolla on kansainvälisesti hyvä maine hallinnon läpinäkyvyyden ja vähäisen korruption ansiosta. Myös suomalainen koulujärjestelmä on saanut kansainvälistä huomiota PISA-tutkimuksen myötä (Tampereen yliopisto 2010). Etelässä on paljon kuntia, jotka ovat halukkaita tekemään yhteistyötä suomalaisten kuntien kanssa. Kysyntää suomalaiselle yhteistyökumppanille on paljon, mutta haasteena on saada mukaan toimintaan lisää suomalaisia kuntia. (Suomen Kuntaliitto 2010f.)

Suomalaiset kunnat ovat itsenäisiä ja niillä on alueensa kehittämisvastuu. Kunnilla on aktiivinen rooli poliittishallinnollisena yhteisönä, jonka tehtävänä ei ole vain toimeenpanna ylhäältä annettuja päätöksiä. Kuntien itsenäisyys, hyvä hallinto ja monipuolinen palveluntuotanto ovatkin hyvä lähtökohta suomalaisten kuntien osallistumiselle kehitysyhteistyöhön. Kunta- ja aluehallintojen roolia korostavaa kehitysyhteistyötä ollaan yleisesti vahvistamassa eri puolilla maailmaa. Suomessa hallinto on pitkälle hajautettu ja siten edellytykset desentralisoidun kuntavetoisen kehitysyhteistyön edistämiseen ovat hyvät. (Tampereen yliopisto 2010.)

Vaikka kuntia ja kuntien viranhaltijoita on ollut mukana kehitysyhteistyössä ja vuosikymmeniä, oli kuntien rooli silti yllättävän näkymätön aina 1990-luvun puoliväliin saakka. Tässä suhteessa eletään kuitenkin muutosten aikaa, josta kertoo esimerkiksi se, että Euroopan unioni on alkanut viime vuosina aktivoita kuntien ja alueiden osallistumista kehitysyhteistyöhön. Paikallishallintojen merkitys kehitysyhteistyössä on lisääntynyt 2000-luvulta lähtien ja kuntien rooli kehitysyhteistyössä on tunnustettu myös EU:ssa. (Tampereen yliopisto 2010.)

Ranskan EU-puheenjohtajuuskaudella 2008 paikallishallintojen merkitys kehitysyhteistyössä nousi vahvasti esiin. Euroopan komissio julkaisi tiedonannon *Local Authorities: Actors for Development*, jonka liitteenä oli Eurooppalainen julkilausuma paikallishallinnon kehitysyhteistyöstä. Se on suunnattu kaikille eurooppalaisille paikallishallintoa tukeville toimijoille ja se tukee Pariisin julistuksessa esitettyjä tavoitteita kehitysyhteistyön laadusta. Julkilausuman tavoitteena on kuntien välisen kehitysyhteistyö toiminnan tehostaminen ja koordinointi. (Immonen 2008.)

Vaikka Eurooppa on edelläkävijä paikallishallintojen välisessä yhteistyössä, kesti vuosikymmeniä ennen kuin asiassa päästiin yhteisymmärrykseen. Vasta 2000-luvun puolivälissä nähtiin tarpeelliseksi luoda puitteet paikallishallintojen väliseen kehitysyhteistyöhön EU:ssa. Euroopan komission kanta onkin, että paikallishallintoja tulisi rohkaista osallistumaan kehitysyhteistyöhön. Paikallishallinnot ovat julkisista laitoksista lähimpänä kansalaisia ja ne ovat asiantuntijoita palveluntuotannon, demokratian ja hallinnon alalla. Paikallishallintojen osallistuminen kehitysyhteistyöhön on keskeisessä roolissa vuosittain asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. (Anttiroiko 2008: 11.)

Kuntavetoisen kehitysyhteistyön ongelmana ovat kuntien rajalliset voimavarat ja toiminta edellyttääkin välttämättä ulkopuolista rahoitusta. Useimmilla eurooppalaisilla paikallishallinnoilla ei ole mahdollisuutta toimia pelkästään toimintaa rahoittavana osapuolena. Monet pieni- ja keskikokoiset kunnat pystyvätkin antamaan panoksensa kehitysyhteistyöhön vain tiedon ja asiantuntemuksen osalta. Esimerkiksi Suomessa suurin osa kunnista on pieniä tai keskikokoisia ja kuntien keskikoko on vain 14 000 asukasta (2010). Suomalaisen kuntien kapasiteetti ja asiantuntemus ovat kuitenkin sitä tasoa,

että siitä on merkittävää hyötyä desentralisoidussa kehitysyhteistyössä. (Anttiroiko 2008: 22.)

2.4.3. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma

Suomessa tilannetta helpottamaan käynnistettiin 2000-luvun alussa Kuntaliitossa pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma. Ohjelma on Suomen kuntien kehitysyhteistyön historiassa uusi toiminnan muoto ja sen avulla on tarkoitus paitsi rahoittaa kuntavetoista kehitysyhteistyötä, myös vahvistaa kehitysyhteistyöosaamista ja lisätä sisäistä joustavuutta kuntien hallinnossa. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma on Suomen ulkoministeriön tukema Suomen ja Afrikan maiden kuntien välinen kehitysyhteistyöohjelma. Ohjelman avulla pyritään muun muassa tukemaan hyvään hallintoon sekä palvelujen ja infrastruktuurin kehittämiseen liittyviä kehitysyhteistyöhankkeita etelän kunnissa. (Tampereen yliopisto 2010.)

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman rahoittajana toimii ulkoasianministeriö ja Suomen Kuntaliitto toimii ohjelman hallinnoijana ja koordinaattorina. Kuntaliiton tehtävänä on arvioida yhteistyöhankkeet ja tehdä rahoituspäätökset. Yhteistyöohjelma myöntää tukea kuntien julkisten peruspalveluiden kehittämiseen. Ohjelmaan voivat hakea mukaan kunnat ja kaupungit sekä muut paikallishallintoa edustavat tahot, kuten kuntayhtymät ja maakuntien liitot ja etelässä esimerkiksi piirikunnat. (Suomen Kuntaliitto 2010d.)

Yhteistyöohjelman tavoitteena on vähentää köyhyyttä, torjua ympäristöuhkia, edistää tasa-arvoa, kansanvaltaa ja ihmisoikeuksia sekä hyvää hallintoa, ehkäistä konflikteja ja tukea kansainvälistymiskasvatusta ja suvaitsevaisuustyötä. Samankaltaiset ongelmat ovat kuntien haasteena niin etelässä kuin pohjoisessakin. Kehitystä pyritään saamaan aikaan vaihtamalla tietoja, taitoja ja kokemuksia. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi teknistä yhteistyötä, selvityksiä, koulutuksia ja koulutusmateriaalin tuottamista, kunnan viranhaltijoiden työvaihtoa, kollegoiden välistä yhteistyötä sekä tiedotusta ja pieninvestointeja. (Suomen Kuntaliitto 2010d.)

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaa lähdettiin kehittämään vuonna 2000. Ohjelman pilottivaihe käytiin vuosina 2002–2004, jolloin siihen osallistui kahdeksan kuntaa Suomesta ja kuusi kuntaa eteläisestä Afrikasta. Seuraavalle ohjelmakaudelle 2005–2007 ulkoasianministeriö kasvatti rahoitusta lähes 4 miljoonaan euroon ja mukana oli jo 15 kuntalinkitystä. Ohjelmakaudelle 2008–2010 rahoitus kasvoi 5 miljoonaan euroon. Kolmannella ohjelmakaudella 2008–2010 mukana oli 15 kuntalinkitystä, joista kuudessa oli mukana tansanialainen kunta. Nyt käynnissä olevalle ohjelmakaudelle 2011–2013 myönnetty rahoitus oli 7 miljoonaa euroa. Käytännössä ohjelmaa toteutetaan kolmevuotisilla ohjelmakausilla. Yhteistyö koostuu erilaisista kuntien toimialaan liittyvistä hankkeista, jotka pohjoisen ja etelän kunta suunnittelevat yhdessä. (Suomen Kuntaliitto 2010d.)

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman toiminnan tavoitteena on omistajuus, kestävyys ja vaikuttavuus. Omistajuudella tarkoitetaan kysyntäjohtoisuutta eli sitä, että yhteistyön tavoitteet ja tarpeet ovat lähtöisin etelän kunnasta ja että toiminnan strategioita on mahdollista kehittää yhdessä. Yhteistyö vaatii onnistuakseen aktiivisuutta myös Suomen kunnassa, jotta mukaan saadaan kuntien asiantuntijoita ja viranhaltijoita. (Suomen Kuntaliitto 2010a.)

Kuntayhteistyön on tarkoitus olla innovatiivista, kestävää ja vaikutusten pitkäkestoista. Se ei saa aiheuttaa riippuvuutta ja tavoitteena on, että kehitys pystyy jatkumaan ilman ulkopuolista apua. Hankkeiden kestävyyttä arvioidessa tulee huomioida monta osaluuetta, kuten talous, ympäristötekijät, kulttuuri, henkilöstöressurit, institutionaaliset ja hallinnolliset tekijät sekä tekniset edellytykset. Yhteistyön periaatteena on, että sillä saadaan aikaan tuloksia koko kunnan alueella. Yhteistyöllä pyritään vähentämään köyhyyttä ja edistämään kestävää kehitystä esimerkiksi peruspalveluiden paremmalla järjestämisellä tai hyvän hallinnon edistämällä. Kaiken yhteistyön tulisi olla tasa-arvoisesta, molemminpuolisesta ja sitä tulisi tehdä aktiivisessa vuorovaikutuksessa. (Suomen Kuntaliitto 2010a.)

Pohjoisen ja etelän kuntien paikallishallintojen rakenteet ja toimintaympäristöt eroavat toisistaan, mutta silti kuntien intressit paikallisdemokratian toteuttamisen ja peruspalve-

luiden järjestämisen saralla ovat hyvin yhteneväiset. Kunnat kohtaavat haasteita, läpikäyvät uudistuksia ja etsivät uusia toimintatapoja ja kansainvälisestä yhteistyöstä on tullut yhä tärkeämpää. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma poikkeaa muista kuntien välisen yhteistyön muodoista. Perinteinen ystävyyskaupunkitoiminta on pääasiassa kaupunkien välisten suhteiden esillä pitoa sekä vierailuja ja kulttuurien vaihtoa. Kummikuntatoiminta taas perustuu lähinnä yhdensuuntaiseen auttamiseen. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman periaatteena on, että kunnat tekevät tasavertaista yhteistyötä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. (Suomen Kuntaliitto 2010c.)

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman tavoitteena on kehittää uusia toimintatapoja, edistää hyviä käytäntöjä, vahvistaa kuntien osaamista ja paikallista päätöksentekoa sekä lisätä ymmärrystä kuntien roolista julkisten peruspalveluiden tuottamisessa, kehittämisessä ja köyhyyden vähentämisessä. Erityisesti paikallishallinnon osaamisen vahvistaminen ja hallinnon hajauttamisen edistäminen etelän kunnissa on tärkeää. (Suomen Kuntaliitto 2010c.)

On huomattu, että YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttaminen vaatii myös alempien hallinnon tasojen, eli esimerkiksi kuntien osallistumista sekä pohjoisessa että etelässä. Makrotason kehitystoiminta ei ole osoittautunut kaikilta osin tehokkaaksi ja monet suuren mittakaavan monenkeskiset, kahdenväliset ja alakohtaiset kehitysohjelmat eivät ole tuottaneet toivottua tulosta. Paljon odotuksia onkin asetettu kuntien yhteistyön, mikrotaason toiminnan ja monenlaisen desentralisoidun yhteistyön varaan. Niiden toivotaan tarjoavan uusia välineitä köyhyyden vastaiseen taisteluun ja kestäväen kehityksen edistämiseen kehitysmaissa. Paikallishallintojen osallistuminen kehitysyhteistyöhön on osoitus globaalin kehityskeskustelun muutoksesta. (Anttiroiko 2008: 7.)

3. VAASAN JA MOROGORON YHTEISTYÖ

3.1. Yhteistyön osapuolet

Morogoro on sekä kaupunki että maaseutumainen alue, joka sijaitsee Keski- ja Länsi-Tansaniassa. Morogoron alue on jaettu viiteen piirikuntaan, joiden alueella asuu arviolta 1,6 miljoonaa asukasta (Kontinen 2007: 74). Morogoron alueen keskusta on Morogoron kaupunki, joka sijaitsee hyvien valtakunnallisten liikenneyhteyksien varrella 195 km Dar es Salaamista länteen pääkaupunki Dodomaan johtavan valtatievarrella. (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 13; Hallintoprojektin väliraportti 2003: 12.)

Kuva 2. Morogoron alue Tansaniassa (Wikipedia 2009).

Morogoro sijaitsee 700 km päiväntasaajalta etelään. Sen kumppanikaupunki Vaasa sijaitsee Suomen länsirannikolla noin 500 km pohjoisen napapiirin eteläpuolella. Morogoron kaupunkia ympäröivät lounaassa ja kaakossa Ulugurun ja Mindun vuoristot ja

kaupunki sijaitsee 500 m merenpinnan yläpuolella. Morogoro on pinta-alaltaan 260 km² ja Vaasa 191,7 km². (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 13; Hallintoprojektin väliraportti 2003: 12.)

Kuva 3. Morogoron kaupungin sijainti Tansaniassa (Ecoi.net 2011).

Kaupungin korkean sijainnin takia ilmasto on Morogorossa päiväntasaajan olosuhteisiin nähden suhteellisen kuiva ja miellyttävä. Keskilämpötilat ovat kylmänä vuodenaikana 10–14 astetta ja lämpimänä 28–33 astetta. Tammikuussa lämpötila voi nousta +40 asteeseen varjossa. Vaasassa kylmin kuukausi on helmikuu ja lämpimin heinäkuu. Parhaimmillaan lämpötila voi kesällä Vaasassa nousta lähelle +30 astetta. Morogorossa on kaksi sadekautta. Ensimmäinen on marraskuun ja joulukuun välisenä aikana ja toinen rankempi sadekausi maaliskuusta toukokuuhun. Vuotuinen sademäärä on Morogorossa 800–1000 mm. Runsaiden sateiden takia Morogoron alue on suotuisaa maanviljelylle. Morogoro sijaitsee Tansanian maanviljelysalueiden ydinalueella ja on eteläisten ylänköjen maanviljelyn keskus (Tanzania Tourist Board 2010). (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 13; Hallintoprojektin väliraportti 2003: 12.)

Väestöltään Morogoro on Tansanian viidenneksi suurin kaupunki. Viimeisimmän väestölaskennan (2002) mukaan Morogorossa on 228 863 asukasta. Vaasan väkiluku on vuonna 2010 lähes 60 000 asukasta ja on se väkiluvulla mitattuna Suomen 16:nneksi suurin kaupunki. Morogorossa, niin kuin koko Tansaniassa, väestökasvu on erittäin voimakasta ja Morogoron väkiluvun odotetaan lähes kaksinkertaistuvan vuoteen 2014 mennessä. (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 14; Hallintoprojektin väliraportti 2003: 12–13.)

Taulukko 1. Morogoron väestönkasvu (Hallintoprojektin väliraportti 2003: 12).

Vuosi	1967*	1978^	1988*	1998^	2002*	2014'
Väkiluku	24 999	74 114	117 601	184 396	228 863	447 600

* väestölaskenta
 ^ arvio
 ' ennuste

Voimakas väestönkasvu on aiheuttanut suuria ongelmia kaavoituksessa ja palveluiden tarjonnassa kaupunkilaisille. Ongelmia tuottavat riittämättömät terveystalvelut, puhtaan

veden saatavuus, koulutilojen ja -tarvikkeiden puute sekä teiden huono kunto. Morogoron väestörakenne poikkeaa oleellisesti Vaasan väestörakenteesta. Morogorossa lasten osuus väestöstä on 14 % ja vanhusten osuus vain 2,8 %. Sen sijaan Vaasassa lasten suhteellinen osuus on paljon pienempi ja vanhuksia on kaupungin väestöstä 15,6 %. (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 14; Hallintoprojektin väliraportti 2003: 12–13.)

Myös kaupunkien elinkeinorakenteet poikkeavat paljon toisistaan. Morogoro on valtaosin maatalouskaupunki ja 80 % väestöstä toimii maataloudessa ja sen liitännäiselinkeinoissa. Vaasa on palveluiden ja teollisuuden kaupunki ja maatalouden osuus elinkeinorakenteesta on vain 1 %. Vaasassa julkisten palveluiden osuus on 36 %, teollisuuden ja rakennustoiminnan 32 %, kaupan ja rahoituksen 24 % ja liikenteen 7 % (2003). Morogorossa kaupan ja palveluiden osuus on yhteensä vain 10 % samoin kuin teollisuuden ja julkisten palveluiden (2003). (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 15; Hallintoprojektin väliraportti 2003: 13.)

Morogorossa teollisuus on pääosin maatalouteen liittyvää jalostustoimintaa, kuten mull-, tupakka- ja siemenöljyteollisuutta. Vaasassa teollisuus on pitkälle jalostettua, ulkomaan vientiin suuntautunutta energia- ja teknologiateollisuutta. Morogorossa teollisuus on aikaisempina vuosina ollut merkittävää erityisesti Dodomaan menevän päätien varrella, mutta taloudellisen taantuman ja yksityistämisen myötä useat teollisuuslaitokset ovat lopettaneet toimintansa tai siirtyneet muualle. Kaupallinen aktiivisuus on Morogorossa voimakkaassa kasvussa ja kaupungissa on paljon kauppiaita, hotelleja ja vierastaloja, ruokapaikkoja ja pankkeja. Myös rakennustoiminta on vilkasta runsaasta väestönkasvusta johtuen. (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 15; Hallintoprojektin väliraportti 2003: 13.)

Morogoron kaupunki jakaantuu 19 wardiin, joiden asukasluku vaihtelee muutamasta tuhannesta noin 20 000:neen. Wardeja vastaaviksi alueiksi voisi Vaasassa luokitella kaupunginosat. Kaupunginosilla ei Vaasassa ole hallinnollista merkitystä, mutta wardeilla on eräänlainen kaupunginosaitsehallinto. Wardit ovat hallinnollisesti merkittäviä, sillä jokaisesta wardista valitaan yksi kaupunginvaltuutettu. Jokaisessa wardissa on lisäksi paikallisjohtaja ja virkamiehiä, jotka huolehtivat peruskoulutukseen, terveyden-

huoltoon, maatalouteen ja sosiaalihuoltoon liittyvistä asioista. Wardit jaetaan edelleen pienalueisiin (Mita), joita on Morogorossa 275. Myös jokaisella Mitaalla on oma johtajansa. Mitaan tapaisia pienyksiköitä ei ole Vaasassa. Kunnallisen demokratian perusrakenne on samanlainen Suomessa ja Tansaniassa. Korkeinta päätösvaltaa käyttää kaupunginvaltuusto, jolla on suurin piirtein samanlaiset tehtävät kummassakin maassa. (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 16; Hallintoprojektin väliraportti 2003: 15.)

Myös talousarvion laadintaprosessi on Morogorossa ja Vaasassa samansuuntainen. Talousarvion hyväksyy molemmissa kaupungeissa valtuusto ja prosessi lähtee mahdollisimman läheltä kansalaisia, Morogorossa wardeista ja Vaasassa lautakuntien ja johtokuntien valmisteluista. Tulojen rakenne kuitenkin poikkeaa suuresti toisistaan. Tansaniassa kaikki kunnat ovat suuresti riippuvaisia valtion rahoituksesta. Morogorossa valtion rahoitus kattaa 65 % kunnan tuloista. Valtio rahoittaa pääosin investoinnit, kuten terveysasemat sekä maksaa opettajien, terveydenhuollon henkilökunnan sekä johtavien virkamiesten palkat. Vaasassa valtionosuudet ovat vain 17 %. Kaupunki saa valtaosan tuloistaan, noin 76 % keräämistään veroista, maksuista ja vuokrista. Morogorossa kaupungin keräämät verot kattavat vain 20 % tuloista. Morogoron tuloja täydentävät lahjoittajat 13 % osuudella. (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 21; Hallintoprojektin väliraportti 2002: 22.)

Suomessa kunnat ovat taloudellisesti paljon itsenäisempiä kuin Tansaniassa. Kunnat saavat esimerkiksi itse jakaa muutamana kokonaisuutena maksetut valtionosuudet haluamallaan tavalla. Suomessa monien palveluiden tuottaminen ja niiden taso on kuitenkin määritelty lakisääteisesti, mikä hieman kaventaa kuntien taloudellista liikkumavaraa. Tansaniassa kuntia valvotaan tarkemmin ja valtionosuuksien maksamisen edellytyksenä on perusteelliset laskelmat ja selvitykset. Suomessa kuntien itsenäisyyttä valti-oon nähden korostetaan. Tansaniassa ministeriöt valvovat kuntia tarkasti. Kunnille tulisi antaa suurempi itsenäisyys ja vapaus palveluiden tuotannossa. Hallinnon hajauttaminen ja päätösvallan siirtäminen pois keskushallinnolta paikallistasoille on yksi kansainvälisen kuntayhteistyön tavoitteista etelässä. (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 21.)

Myös menojen rakenne Vaasassa ja Morogorossa poikkeaa huomattavasti toisistaan. Morogorossa ylivoimaisesti suurin sektori on peruskoulutus, jonka osuus menoista on 55 %. Toiseksi eniten varoja sijoitetaan terveydenhuoltoon (13 %). Sen sijaan sosiaalisektorin osuus yllättävän pieni, vain 1 % vaikka sosiaalihuollon tarve on Morogorossa suuri. Vaasassa sosiaalisektori on yksi kolmesta suurimmasta menoerästä yhdessä opetustoimen ja terveydenhuollon kanssa. Suurta eroa sosiaalisektorilla selittää se, että Vaasassa yhteiskunta huolehtii vanhuksista, kun taas Morogorossa lapset ja vanhukset hoidetaan pääasiassa kotona. (Hallintoprojektin loppuraportti 2003: 21–22.)

Vaasan ja Morogoron yhteistyönä toteutetussa hallintoprojektissa annettiin monia suosituksia Morogoron kunnallisen palvelutarjonnan kehittämiseksi. Raportissa ehdotettiin muun muassa kaupunkirakenteen muuttamista tehokkaammaksi, koulu- sekä sosiaalitoimien rahoituksen lisäämistä ja toiminnan laadun parantamista, terveydenhuollon resurssien kasvattamista sekä talouden ja infrastruktuurin kehittämistä. Suositukset on laatinut vaasalainen asiantuntija ja kommentit suosituksiin on antanut morogorolainen asiantuntija yhdessä eri osastoiden päälliköiden kanssa. Seurantareportissa on myös vastaavat suositukset ja kommentit Vaasan kaupungille. (Hallintoprojektin seurantaraportti 2004: 1–22.)

3.2. Yhteistyön lähtökohdat ja tausta

Suomalaiset kansalaisjärjestöt ovat toimineet aktiivisesti Tansaniassa jo vuosikymmeniä. Suomalaisen kansalaisjärjestötoiminnan juuret ovat lähetystyössä 1800-luvun lopulla. Viime vuosina Tansaniasta on tullut yhä merkittävämpi kehitysyhteistyön kohde suomalaisille kansalaisjärjestöille, joiden työ maassa on ollut monipuolista. Vapaaehtoisjärjestöt ovat merkittävä resurssi Tansanian kehitystyössä, sillä noin 40 % valtion budjetista tulee ulkopuolisina lahjoituksina tai lainoina. (Hallintoprojektin väliraportti 2003: 51; Kontinen 2007: 74.)

Morogoron alue on saanut erityistä huomiota ja siellä on ollut runsaasti suomalaisten kansalaisjärjestöjen projekteja jo 1980-luvun loppupuolelta lähtien (Kontinen 2007: 74).

Morogoron kaupungin tuloista merkittävä osa tulee lahjoittajilta, jonka lisäksi on huomattava määrä työtä ja avustusta, joka ei kulje kaupungin budjetin kautta. Vapaaehtoisjärjestöt tekevät Morogorossa työtä muun muassa terveydenhuollon, koulutuksen, maanviljelyn opettamisen ja ympäristöhoidon parissa. Morogorossa toimii yhteensä ainakin 40 vapaaehtoisjärjestöä. (Hallintoprojektin väliraportti 2003: 51.)

Vaasalaisen kehitysyhteistyön syntyminen oli monien prosessien tulos. Vaasan ja Morogoron yhteistyö sai alkunsa pienistä lukupiireistä ja on sittemmin monien vaiheiden kautta kehittynyt monialaiseksi kehitysyhteistyöksi. Aluksi kiinnostusta kehityskaupungin yhteistyöhön osoitti Vaasassa kansalaisopisto, joka järjesti 1980-luvun lopulla luentosarjan kehitysyhteistyökysymyksistä. Samoihin aikoihin järjestettiin myös ”Mahdollisuuksien Tori” tapahtumia, joihin kokoontui suomalaisia eri alojen kansalaisjärjestöjä. (Kontinen 2007: 80–81.)

Nämä tapahtumat johtivat vuonna 1990 Vaasan kehityskaupungin perustamiseen, jossa Vaasan kaupunki oli vahvasti mukana. Kehityskaupungin perustamiselle annettiin tehtäväksi hoitaa Vaasan kaupungin puolesta ystäväystoimintaa ja yhteistyötä Morogoron kanssa. Kehityskaupungin kautta Morogorossa on vierailut Vaasan kaupungin työntekijöitä vuosittain. Aluksi yhteistyö oli perinteistä kehityskaupungin, kuten kaivojen rakentamista ja avustustyölähteyksiä. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010; Kontinen 2007: 80–81.)

Yksi kehityskaupungin tärkeimmistä tehtävistä oli rahoituksen anominen kansalaisjärjestöille tarkoitettuista kehitysyhteistyövaroista. Aluksi yhteistyö Morogoron kanssa painottui terveyssektorille. Vaasan keskussairaala teki pitkään aktiivisesti kehitysyhteistyötä Morogoron sairaalan ja terveydenhuollon kanssa muun muassa vieraillemalla paikan päällä ja tekemällä konkreettista avustustyötä sekä kouluttamalla henkilökuntaa Morogorossa ja lahjoittamalla sinne erilaisia laitteita ja välineitä. Myöhemmin mukaan yhteistyöhön tulivat myös koulutus ja kirjastot. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010; Kontinen 2007: 80–81.)

Vaasan kehitysmaaseuran toimialoilla oli kaikilla omat tavoitteensa. Terveyssektori keskittyi pääasiassa tukemaan Morogoron sairaalaa lähettämällä avustuspaketteja ja tukemalla henkilökunnan koulutusta. Myöhemmin työssä on panostettu myös esimerkiksi Aidsin ehkäisyyn. Aids-valistusta on annettu Vaasa-Morogoro -yhteistyön aikana erityisesti oppilaille ja opettajille monissa Morogoron peruskouluissa (Report on HIV / Aids support year 2000–2006 2007: 3–4). Vaasan koulutussektori on työskennellyt Morogorossa lukuisten koulujen kanssa remontoiden ja kunnostaen kouluja ja ostaen pulpetteja. Kouluyhteistyöhön on kuulunut myös lyhytaikaisia oppilas- ja opettajavaihtoja. (Kontinen 2007: 80–81, 91.)

Vaasan kehitysmaaseura perusti Tansaniaan monialaisen kansalaisjärjestön, jossa olivat edustettuina kaikki yhteistyöhön osallistuneet osapuolet kirjastoista, sairaalasta ja kouluista. Kansalaisjärjestön perustamisen tarkoituksena oli taata projektien jatkuvuus Morogorossa ja varmistaa rahoituksen saaminen Ulkoasianministeriöltä. Myöhemmin kansalaisjärjestöä ei enää tarvittu rahoituksen saamiseksi, sillä Vaasa ja Morogoro pääsivät mukaan Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaan. (Kontinen 2007: 80–81, 91.)

Kuntaliitto ideoi 2000-luvun alussa pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman, jonka tavoitteena oli laajentaa kuntien kansainvälistä toimintaa paikallishallintojen väliseksi yhteistyöksi, jossa kunnat ja viranomaiset tekevät yhteistyötä. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman ensimmäinen pilottijakso käytiin vuonna 2001. Kun ohjelman pilottijaksoon haettiin osallistujia, pyydettiin Suomesta aluksi mukaan kuntia, joilla oli jo valmiiksi ystävyysuhde etelän kuntaan. Vaasan kaupungin silloinen kaupunginjohtaja Seppo Sanaksenaho ehdotti, että Vaasa voisi olla kiinnostunut tämän tyyppisestä yhteistyöstä, sillä Vaasalla oli jo entuudestaan hyvä suhde Morogoroon Kehitysmaaseuran kautta tehdyn yhteistyön pohjalta. Vaasa ja Morogoro lähtivät mukaan yhteistyöohjelmaan, jonka myötä kehitysyhteistyössä siirryttiin uudelle tasolle. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

3.3. Yhteistyö käytännössä

Vaasa ja Morogoro ovat sittemmin olleet mukana tekemässä kansainvälisen kuntayhteistyön pioneerityötä Suomessa. Ohjelmaan liittymisen jälkeen yhteistyö muuttui virallisemmaksi ja kunnanhallinto tuli toimintaan mukaan. Yksi ensimmäisistä yhteistyöprojekteista oli auttaa rakentamaan Morogoron kirjastoon atk-luokka Internet-yhteyksineen, luoda kirjastoon sähköinen tietokanta ja antaa koulutusta järjestelmän käytöstä. Tämän hankkeen takana oli ajatus teknologiakuilun pienentämisestä pohjoisen ja etelän välillä. Vielä 2000-luvun alussa Morogoron tietotekninen kehitys oli varsin alhaisella tasolla ja esimerkiksi kirjastot toimivat paperisten tietokantojen avulla. (Morogoro Projects 2002–2004 2002.)

Kaupunkien yhteistyötä tukemaan toteutettiin hallintoprojekti, joka on toiminut taustakokonaisuutena käynnissä oleville ja tuleville yhteistyöprojekteille. Hallintoprojektissa selvitettiin ja vertailtiin kaupunkien päätöksentekoprosessia, hallintoa, taloutta, palveluita ja infrastruktuuria sekä annettiin suosituksia kummallekin kaupungille siitä, miten tehostaa kunnallisten palveluiden tuotantoa. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010; Hallintoprojektin loppuraportti 2003.)

Yksi merkittävä yhteistyöprojekti on ollut liikenneprojekti, jonka tarkoituksena oli muun muassa parantaa Morogoron liikenneturvallisuutta. Kaupungit ovat tehneet yhteistyötä myös koulutoimen saralla. Vaasalaisella Vöyrinkaupungin koululla on ollut ystävyyskoulu Morogorossa, jonka pohjalta lähdettiin toteuttamaan opettajien yhteistyötä. Ensimmäinen projekti kouluissa liittyi pitkälti Aids-kasvatukseen ja valistukseen, mutta toimintaa on sittemmin jatkettu erilaisilla yksittäisillä koulutoimen projekteilla. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Yksi Vaasa-Morogoro -yhteistyön kehittyneimmistä projekteista on orpolapsiprojekti, jonka tarkoituksena on parantaa Morogoron orpojen tilannetta. Projektia lähti vetämään sosiaalitoimi, mutta myöhemmin vastuu siirrettiin Morogoron ”kylätoimikunnille”. Projektin ensimmäisessä vaiheessa selvitettiin Morogoron orpolapsitilanne. Projektin perusideana on, että perheille annetaan edullista lainaa vastineeksi siitä, että he ottavat

orpolapsen huostaansa. Lainojen avulla perheiden on mahdollista perustaa pienimuotoista yritystoimintaa toimeentulonsa parantamiseksi. Projektin yhteydessä on myös annettu terveystieteistä ja yritystoimintaan liittyvää koulutusta koko kylän väelle. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Pitkään yhteistyöhön on mahtunut myös yksi epäonnistunut projekti, joka liittyi taloushallinnon kehittämiseen. Taloushallinnon kehittämissuunnitelman tarkoituksena oli, että koordinaattorit Vaasasta ja Morogorosta vierailevat toistensa luona ja pyrkivät kokoamaan yhteen taloushallinnon perusasioita. Projekti oli tarkoitus toteuttaa kolmessa vuodessa, mutta tuona aikana Morogoron rahoitusjohtaja vaihtui niin monta kertaa, että työssä ei päästy alkua pidemmälle. Vaasan kaupungin kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, joka toimi kyseisen projektin koordinaattorina, kertoi, että juuri henkilöstön valtava vaihtuvuus Morogorossa on muodostunut yhdeksi yhteistyön suurimmista haasteista. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Morogorossa korkeita virkamiehiä ja sektoreiden johtajia siirrellään usein työpaikasta toiseen, ilman että asianosainen itse voi siihen juuri vaikuttaa. Iitola, joka on ollut mukana Vaasa-Morogoro yhteistyössä alusta lähtien, kertoo, että viimeisen kymmenen vuoden aikana Morogoron kaupunginjohtaja ja talousjohtaja ovat molemmat vaihtuneet monta kertaa. Ainoastaan orpolapsiprojektin vetäjä Devota Nkwera sekä muutamat henkilöt koulutoimissa ovat pysyneet samoissa tehtävissä pidemmän aikaan. Tämä onkin yksi suuri syy siihen, miksi orpolapsiprojekti on onnistunut niin hyvin. Henkilökunnan tiiviin vaihtuvuuden vuoksi projektit eivät välttämättä etene alkua pidemmälle, sillä uuden henkilön myötä työ joudutaan aloittamaan aina alusta. Iitola kertoo, että tilanne on samanlainen koko Tansaniassa, mutta varsinkin Morogorossa henkilöstömuutoksia tapahtuu paljon. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Vaikka projektit eivät aina ole edenneet kovin sujuvasti, on ne silti saatu hoidettua kunnialla päätökseen. Eniten vaikeuksia on tuottanut talouden hoitaminen ja seuranta eikä tarvittavaa tilintarkastusraporttia ole aina saatu silloin, kun on pyydetty. Iitola sanoo, että pienestä ongelmasta on tullut suuri. Morogoron tapauksessa jouduttaneen turvautumaan yksityisen tilintarkastusfirman apuun, jotta työssä päästään eteenpäin. Talouden

seuranta on ollut ongelmana myös muissa Kuntaliiton projektikohteissa. Yksityisiin tilintarkastusfirmoihin on jouduttu turvautumaan myös muutamien väärinkäytösepäilyiden takia. Tansaniassa korruptio on edelleen suurta ja väärinkäytöksiä on tapahtunut. Myös Morogorossa on ollut yhteistyön aikana rahojen väärinkäytösepäily. Myöhemmin kuitenkin selvisi, ettei se liittynyt Vaasan yhteistyöprojektiin. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Yhteistyöprojektit eivät aina ole helppoja ja on monia asioita, jotka voivat mennä vikaan. Kulttuurieroilla ja sillä, että osapuolilla ei ole yhteistä kieltä on suuri merkitys yhteistyössä. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman virallinen kieli on englanti, joka ei kummankaan osapuolen äidinkieli. Organisaatioiden erilaiset toimintatavat ja projektityön erilaisuus voivat aiheuttaa hankaluuksia ja niistä selviäminen vaatii ennen kaikkea kärsivällisyyttä. Yksi merkittävistä tekijöistä on Vaasan ja Morogoron välinen valtava etäisyys. Käytännössä myös kehitysmaissa matkustamiseen liittyvät riskit, kuten taudit, voivat nousta monille kynnyksymykseksi. Lisäksi muiden töiden suuri määrä voi rajoittaa mielenkiintoa matkustaa ja projekteihin osallistuminen vaatiikin ennen kaikkea intoa ja kiinnostusta kehitysyhteistyöhön. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Morogorossa on paljon kiinnostusta kansainväliseen kuntayhteistyöhön ja halukkuutta tehdä asioita, mutta Iitolan mukaan järjestelmä siellä ei aina anna mahdollisuutta kaikkien osallistua työhön haluamallaan tavalla. Vaikka etelässä on paljon intoa, on pohjoisen ja etelän kuntayhteistyö pohjimmiltaan Suomi-vetoista, sillä rahoitus, ohjeet, menettelytavat ja projektihallinto on rakennettu Suomen lakien pohjalta. Projektien onnistuminen onkin pitkälti kiinni siitä, miten erilaiset tavat toimia ja into projektiin kohtaavat käytännön. Ongelmaksi on viime vuosina muodostunut raportointi. Vaadittavia raportteja, kuten tilinpäätöksiä, ei monesti saada ajallaan, mikä hankaloittaa yhteistyön suunnittelua. Vaikka Vaasa ja Morogoro ovat tehneet yhteistyötä jo 20 vuotta, tuottavat kulttuurierot ja erilaiset hallintomallit vieläkin hämmennystä. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Pienistä hankaluuksista huolimatta yhteistyöstä on ollut hyötyä myös Vaasalle. On syntynyt ymmärrystä siitä, että on erilaisia tapoja hoitaa asioita sekä opittu ymmärtämään eri kulttuureita ja kieliä. Vaikka asioita tehdään joskus hyvin eri tavalla, on kunnilla etelässä ja pohjoisessa pohjimmiltaan samat huolet ja ongelmat. Vierailut Morogorossa ovat tuoneet nöyryyttä ja on huomattu, kuinka hyvin asiat Vaasassa ovat. Vaikka Morogorossa on huomattavasti heikommalla edellytyksellä asioiden hoitamiseen, on siellä silti saatu paljon kehitystä aikaan. Konkreettisena hyötynä yhteistyöstä on tullut projektihallinnan kehittyminen, joka EU:n myötä on noussut Vaasassakin tärkeään asemaan. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaan liittymisen jälkeen on ollut paljon erilaisia projekteja ja uusia projekteja pyritään ideoimaan. Vuonna 2009 järjestettiin projektiaihio, jossa yhdeksi uudeksi ideaksi nousi yritystoiminnan edistäminen Morogorossa. Ideana oli, että Suomesta lähtisi yrittäjä Morogoroon aloittamaan pienimuotoista yritystoimintaa morogorolaisen ja vaasalaisen yrityksen yhteistyönä. Tarkoituksena olisi luoda perusteet yritystoiminnalle ja tuote, jota myytäisiin paitsi Morogorossa, niin myös Vaasassa. Iitola kertoo, että Vaasasta on jo yrittäjä, joka olisi kiinnostunut tämän tyyppisestä yhteistyömallista. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Morogorossa ollaan oltu erityisen kiinnostuneita jätehuollosta. Tähän toiveeseen Vaasan kaupungilla ei ole kuitenkaan ollut mahdollisuutta vastata resurssien puutteen takia. Jätehuolto on Morogorossa iso ongelma ja lähtökohta sen ratkaisemiseksi on tiedon lisääminen siitä, miten jätehuoltoa tulisi hoitaa ja mitä yksittäinen kansalainen voi asian hyväksi tehdä. Iitola arvioi, että myös jätehuolto voi olla tulevaisuudessa olla yksi keskeinen alue, jossa Vaasa voisi olla avuksi. Yhteistyöprojektien tulee onnistuakseen olla sellaisia, joista ollaan kiinnostuneita molemmin puolin ja että siihen myös riittää resursseja. Resurssien puute voi monesti nousta projektien kynnyksysymykseksi. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

4. YHTEISTYÖN VAIKUTUKSET

4.1. Hankkeiden valinta

Sen jälkeen kun Vaasa ja Morogoro lähtivät mukaan Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaan, kaupungit ovat toteuttaneet yhdessä 6 kehitysprojektia. Näitä ovat olleet: kirjasto-, hallinto-, liikenneturvallisuus- ja orpolapsiprojektit sekä koulutoimen yhteistyö ja Aids-tietoisuuden lisääminen. Tähän tutkimukseen valittiin näistä kolme hanketta, joiden kautta selvitetään yhteistyön vaikutuksia Morogorossa. Nämä hankkeet ovat orpolapsiprojekti, liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelman laatiminen Morogorolle sekä koulutoimen yhteistyö.

Taulukko 2. Vaasan ja Morogoron yhteistyöhankkeet.

Vaasan ja Morogoron yhteistyöprojektit ohjelmakausittain				
	2002–2004	2005–2007	2008–2010	2011–2013
Aids				
Hallinto				
Kirjasto				
Koulustoimi				
Liikenne				
Orpolapsi				

Tutkimusta varten haastateltiin vaasalaisia yhteistyön vastuuhenkilöitä ja hankkeiden vetäjiä. Koko Vaasa-Morogoro -yhteistyön koordinaattorina toimii Vaasan kaupungin kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola. Muita asiantuntijoita ovat orpolapsiprojektissa entinen sairaanhoitaja Maisa Kivisalo, liikenneprojektissa Vaasan kaupungin entinen kaupunginjohtaja Seppo Sanaksenaho sekä koulutoimen yhteistyössä kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung. Haastattelut tehtiin loka-, marras- ja joulukuussa 2010.

4.2. Orpolapsiprojekti

4.2.1. Orpolapsiongelman taustaa

Yksi Vaasa-Morogoro yhteistyön kehittyneimmistä projekteista on orpolapsiprojekti (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010). Orpolapsiprojekti on ollut merkittävä hanke erityisesti köyhyyden vähentämisen kannalta ja se on kohdistunut varsinkin naisten ja lasten tilanteen parantamiseen. Hankkeen ensisijaisena tarkoituksena on ollut löytää orvoille uusia koteja ja tukea samalla koulunkäyntiä (Suomen Kuntaliitto 2010e). Orpolasten määrä on Aids-epidemian myötä kasvanut ennennäkemättömäksi eikä orvoista kyetä enää huolehtimaan perinteisin keinoin. Orpolasten tilanne nousi voimakkaasti esiin Vaasan ja Morogoron välisissä yhteistyökeskusteluissa.

Tansania on yksi Itä-Afrikan rauhallisimmista maista, mutta sen sosio-ekonomista kehitystä hidastaa vakava HIV / Aids-epidemia. Aids on maailmanlaajuinen ongelma, mutta erityisesti Afrikassa on paljon tartunnan saaneita. Aids-epidemiolla on laajoja ja tuhoisia vaikutuksia koko yhteiskuntaan, sillä se vaikuttaa paitsi terveydenhuoltoon, niin myös kotitalouksiin, koulutukseen ja koko talouteen. Aids-epidemia tuhoaa yhteisöjä ja hidastaa tai jopa taannuttaa valtioiden kehitysprosessia. (AVERT 2011b.)

Erityisen paha Aids-tilanne on Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Tansaniassa noin 1,2 miljoonaa yli 15-vuotiasta HIV-tartunnan saanutta, mikä on yli 5 % maan aikuisväestöstä. Tartunta-aste vaihtelee Tansaniassa alueellisesti alle 2 %:sta jopa 16 %:iin. Vuosittain Tansaniassa kuolee Aidsiin lähes 90 000 ihmistä. Tilannetta pahentaa entisestään se, että suuri osa Aidsiin sairastuneista ihmisistä on parhaassa työiässä olevia nuoria aikuisia ja naisia. Aidsin takia työelämästä poistuneet ihmiset jättävät aukon paitsi koko yhteiskunnan talouteen, niin ennen kaikkea myös kotitalouksiin. (AVERT 2011c.)

Koska AIDS tappaa erityisesti nuoria aikuisia, joilla on jo pieniä lapsia, jättää tauti jälkeensä paljon orpoja. Afrikassa enemmän lapsia on jäänyt orvoksi Aidsin takia kuin missään muualla maailmassa (AVERT 2011d). Tansaniassa on yli kaksi miljoona orpoa, joista lähes puolet on jäänyt orvoksi Aidsin takia. Aids-orvot jäävät usein sukulais-

ten hoiviin tai joutuvat tulemaan toimeen omillaan ja ovat myös alttiimpia köyhyydelle, hyväksikäytölle ja aliravitsemukselle. Vain pieni osa orvoista saa jonkinlaista apua, kuten esimerkiksi koulunkäyntiin tai terveydenhuoltoon liittyvää tukea Tansanian valtiolta. (AVERT 2011c.)

Aids-orpojen määrän kasvaessa on alettu miettiä uusia keinoja ongelmasta selviämiseen. Monet ovat ehdottaneet laitosmaista hoitoa ja lukuisat kansalaisjärjestöt ryhtyivätkin rakentamaan orpokoteja lapsille. Orpolapsiongelma on kuitenkin niin laaja, että orpokodit ovat pidemmän päälle kestämaton ja kallis ratkaisu. Tansaniassa kulttuuri on hyvin yhteisöllinen eikä orpokotia pidetä hyvänä paikkana lapselle. Monien mielestä parempi tapa olisi sijoittaa lapset perheiden kaltaisiin olosuhteisiin sukulaisille, sijaisperheisiin tai adoptioon. Monet Saharan eteläpuolisessa Afrikassa tehdyt tutkimukset ovat vahvistaneet tämän käsityksen. (AVERT 2011a.)

Orvoiksi jääneistä lapsista on perinteisesti huolehdittu sukulaisten voimin. Aidsin takia orpolasten määrä on kuitenkin kasvanut ennenaikemättömän paljon ja tästä syystä kaikesta orvoista ei enää pystytä huolehtimaan perinteisin keinoin. HIV syventää perheiden ja yhteisön köyhyyttä mikä vaikeuttaa ongelmaa entisestään. Orpolapsia on jo niin paljon, että vain osa voidaan sijoittaa sukulaisten luo. Lisäksi monilla perheillä ei ole varaa ottaa huostaansa orpolapsia, ellei yhteiskunta tue tätä jollakin tavalla. Tästä syystä kokoajan kasvavaan orpolapsiongelmaan on etsittävä uusia ratkaisuja. (AVERT 2011a.)

Vaasa ja Morogoro ovat yhteistyössään kehittäneet mallia, jossa kotitaloudet ottavat huostaansa orpolapsia saaden siitä vastineeksi lainaa pienimuotoisen yritystoiminnan perustamiseksi ja omavaraisuuden parantamiseksi sekä tukea lasten koulunkäyntiin. Morogoroon ei haluta orpokoteja, sillä niiden ei koeta soveltuvan sikäläiseen kulttuuriin. Lapset halutaan sijoittaa perheisiin, mutta joissain tapauksissa lapsen koko suku voi olla kuollut. Tulevaisuudessa orpokotien perustaminen Morogoroonkin voi tulla eteen, mutta toistaiseksi ongelmaan halutaan löytää muu ratkaisu. (Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010.)

Aidsin tuhoisa vaikutus näkyy Morogorossa. Aidsiin kuolee erityisesti työikäisiä aikuisia, jonka takia Morogorossa on paljon perheitä, joissa lapsi on perheen pää, leskiä, jotka joutuvat yksin huolehtimaan lapsistaan sekä vanhuksia, jotka joutuvat ottamaan lapsia huostaansa. Morogorossa on myös paljon Aids-tartunnan saaneita lapsia sekä lapsia, jotka joutuvat huolehtimaan sairaista vanhemmistaan. (Report of year 2008 2009: 4.) Vuonna 2010 Morogorossa oli yli 9000 orpoa, joista suuri osa on jäänyt orvoksi juuri Aidsin takia. Morogorossa sosiaalihuollon tarve on kova ja resursseista on valtava pula. (Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010.)

Orpolapsiohjelmassa keskitytään auttamaan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia orpolapsia, joilla ei ole sukulaisia tai muita läheisiä ihmisiä. Yhteiskunta ei enää pysty huolehtimaan kasvavista orpomääristä, eivätkä myöskään ikääntyneet isovanhemmat. Orpojen kohtaloksi koituu monesti huono koulutus, terveydenhoito ja monet sosiaaliset ongelmat. Pitkällä aikavälillä nämä ongelmat johtavat yhteiskunnan alikehittyneisyyteen. Tämä heikentää mahdollisuutta vähentää köyhyyttä ja edistää maan kehitystä. Orpolapsiongelman ratkaisemisella on kauaskantoisia vaikutuksia koko yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. (Hallintoprojektin seurantaraportti 2004: 11.)

4.2.2. Orpolapsiprojektin toteutus

Orpolapsiprojektin perusajatuksena on orpolasten tilanteen parantaminen. Projektin ensimmäinen vaihe oli laskea orpojen määrä ja selvittää minkälainen orpolapsitilanne Morogorossa on. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.) Morogorossa osoitettiin valtavaa kiinnostusta orpo-ongelman ratkaisemiseksi, joten orpolapsiprojektia ryhdyttiin kehittämään. Vastaavanlaisia laina-ideaan perustuvia projekteja on ollut muuallakin, mutta Morogoron projektista tekee erityisen koulutuksen lisääminen mukaan. (Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010.)

Orpolapsiprojekti alkoi pilottijaksolla vuonna 2002 ja jatkui siitä vuoteen 2010 asti. Projektin päätarkoitus oli löytää orpolapsille uusi perhe ja taata peruskoulutus sekä joissain tapauksissa myös ammatillinen koulutus. (Kivisalo 2010: 1.) Käytännössä projekti toimii siten, että kylissä tietyille henkilöille, jotka olivat valmiita ottamaan orpolapsen

huostaansa, tarjottiin niin sanottuja starttirahoja, joilla voi perustaa pientä yritystoimintaa. Lisäksi annettiin myös pientä korvausta orpolapsen elättämiseen ja koulunkäyntikuluihin. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Projektin yhteydessä jaetut rahat ovat olleet nimenomaan lainoja ja järjestelmä on toiminut hyvin. Lainoille on annettu maksuaika ja ne on pääasiassa maksettu hyvin takaisin, jolloin järjestelmää on voitu pitää käynnissä. On tosin myös ollut tapauksia, joissa yritystoiminta on epäonnistunut ja lainaa ei ole saatu maksettua takaisin. Suurin osa projektissa mukana olleista henkilöistä ovat olleet naisia ja monet heistä ovat löytäneet itsellensä ammatin, jolla elättää perheensä. Perheisiin kuuluu usein omien lasten lisäksi myös lähisukulaisten lapsia, jotka ovat jääneet orvoiksi vanhempien kuoltua pääsääntöisesti Aidsiin. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Orpolapsihanke alkoi vuonna 2002 pilotoinnilla. Projektin ensimmäisessä vaiheessa lainaa annettiin yksityisille henkilöille, pääasiassa naisille, vastineeksi orpolapsen kasvattamisesta. Lainanannon tarkoituksena oli parantaa omavaraisuutta, tukea pienimuotoisen yritystoiminnan perustamista ja mahdollistaa orpolapsesta huolehtiminen. Yksityishenkilöt, joille lainaa annettiin, toimivat ryhmissä, jotka olivat yhdessä vastuussa rahoista. Tämä tapa ei kuitenkaan osoittautunut täysin toimivaksi, sillä ryhmä sitoi liikaa. (Kivisalo 2010: 1; Suomen Kuntaliitto 2010e.)

Toisessa vaiheessa ryhmät muutettiin pienemmiksi ja itsenäisemmiksi, noin viiden henkilön pienryhmiksi. Tämä järjestelmä toimi jo paremmin, mutta ei tarpeeksi hyvin. Projektin edetessä yhteisöllisyyden merkitys korostui ja viimeisessä vaiheessa lainoitus kohdistettiin kyläyhteisöille, jotka ovat ottaneet vastuuta orpolasten kasvattamisesta. Kylän asukkaat saivat itse päättää, minkälaista liiketoimintaa haluavat aloittaa. Kolmas malli osoittautui toimivaksi ja lainat pystyttiin maksamaan takaisin. Järjestelmä alkoi toimia ja mukaan pystyttiin ottamaan lisää kyliä. (Report of year 2009 2010: 1; Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010; Suomen Kuntaliitto 2010e.)

Aluksi projektia lähti vetämään Morogoron sosiaalitoimi, joka valitsi henkilöt ja perheet, joille lainaa annettiin. Kolmannen projektikauden aikana päätösvastuu siirtyi kylil-

le. Niin sanotut kylätoimikunnat päättävät kenelle rahaa annetaan ja seuraavat edistymistä sekä huolehtivat lainan takaisinmaksusta. Sosiaalitoimen tehtävä on tukea toimintaa. Morogorossa projektin vetäjänä on toiminut Devota Nkwera, joka on ollut mukana alusta lähtien ja jonka aktiivinen panos on ollut merkittävä tekijä projektin onnistumisessa. Vaasassa projektin vetäjänä on toiminut Maisa Kivisalo. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Tärkeä osa projektia on ollut orpolasten koulunkäynnin tukeminen. Morogoron sosiaalitoimi on painottanut voimakkaasti koulutuksen tärkeyttä ja kaikkien lasten, myös tyttöjen oikeutta koulunkäyntiin. Orpolapsiprojektin varoista onkin maksettu kaikkien ohjelmassa mukana olleiden lasten koulumaksut. Koulutus on todella tärkeää myös koko yhteiskunnan kannalta, sillä Morogorossa on edelleen paljon kouluttamattomia ihmisiä, joista monet ovat jopa luku- ja kirjoitustaidottomia. (Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010.)

Orvoksi jääminen heikentää ja haittaa lasten koulunkäyntiä tai jopa estää sen kokonaan. Koulunkäynnistä koituvat kulut voivat olla orvoista huolehtiville tahoille liikaa. Orvot voivat jäädä myös vaille jokapäiväisessä elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, joita vanhemmat normaalisti lapsilleen opettavat. Ilman näitä tietoja ja peruskoulutusta lapset kohtaavat kasvaessaan todennäköisimmin sosiaalisia ja taloudellisia vaikeuksia sekä terveysongelmia. Siksi koulutus on suuressa roolissa orpolapsiprojektissa. (AVERT 2011a.)

Orpolapsiprojektin toiminta ei rajoitu vain orpolapsiin; projektin yhteydessä on toteutettu monenlaisia kehitystä edistäviä toimia. Ohjelman yhteydessä tuettiin esimerkiksi koulutuskeskuksen rakentamista, jossa nuoret voivat opiskella ammatillisia taitoja. Keskus valmistui vuonna 2010 vastaanottamaan opiskelijoita (Kivisalo 2010: 2). Lisäksi koko kylän väelle on annettu terveyskasvatukseen, yritystoimintaan ja muuhun yleistietoon liittyvää koulutusta, jotta projektista saataisiin laajempi hyöty ja orpolapsista pysyttäisiin huolehtimaan paremmin. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.)

Juuri tiedon jakaminen Morogoron asukkaille monilta elämän eri aloilta on ollut merkittävä tekijä projektissa. Monilla asukkailla ei välttämättä ole mahdollisuutta terveydenhoitoon tai koulutukseen, joten koulutusta annettiin aiheista kuten, Aids, taloudenhoito, ravitsemus, perusterveydenhuolto, etiikka ja hyväksikäyttö. Aluksi koulutus oli suunnattu vain Morogoron kaupungin toimikunnille ja henkilökunnalle, mutta myöhemmin koulutusta tarjottiin laajemmin myös eri ryhmille, perheille ja esimerkiksi orpolasten tukihenkilöille. Kaikki asukkaat olivat erittäin kiinnostuneita osallistumaan koulutukseen ja viimeisessä vaiheessa kyläläisillekin tarjottiin mahdollisuutta osallistua koulutukseen. Projektin aikana Morogorossa koulutettiin kaikki kyläpäälliköt ja vastuuryhmät sekä orpolasten huoltajat perheineen ja tukihenkilöt. (Kivisalo 2010: 1–5.)

Orpolapsiprojekti toteutettiin siten, että se mukautui hyvin paikalliseen kulttuuriin sekä hallinnollisiin käytäntöihin. Tansaniassa kulttuuri on hyvin hierarkkinen, joten siksi esimerkiksi kyläläisten koulutus aloitettiin kyläpäälliköistä ja kaupungin virkamiehistä. Projektin aikana huomattiin koulutuksen merkitys ja todettiin, että on erityisen tärkeää lisätä tietoisuutta katutasolla. Todettiin, että kyläpäälliköitä tulisi kouluttaa kunnan toimesta enemmän, jotta he voisivat paremmin huolehtia tehtävistään. (Kivisalo 2010: 2; Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010.)

Kokeiluvaiheiden jälkeen on löytynyt sopiva yhteistyömalli, jota voidaan jatkaa Morogorossa. Mahdollisesti myös muut kunnat Tansaniassa voivat kokeilla vastaavaa toimintaa ja ottaa oppia Morogoron kokemuksista. Tulevaisuudessa Vaasan ja Morogoron yhteistyötä voidaan kehittää enemmän yhteisen yritystoiminnan suuntaan. (Kivisalo 2010: 3.) Ideana on, että muutamat yrittäjät Vaasasta ja Morogorosta perustaisivat liikkeen projektista saatavalla pienellä pääomalla, jonka jälkeen yritykset lahjoittaisivat tietyn prosenttiosuuden liikevaihdostaan Morogoron orpolapsityöhön. (Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010.)

Vaasan ja Morogoron työntekijöiden välinen yhteistyö on ollut käytännössä kokemusten, asiantuntemuksen ja tiedon vaihtoa ja myös Vaasan sosiaalitoimi on hyötynyt yhteistyöstä. Projektin aikana yhteistyötä tehtiin hyvässä hengessä. Toimintasuunnitelmat ja -seurannat on tehty yhdessä ja molempia osapuolia on informoitu asiasta kirjein, säh-

köpostein sekä vierailuin. Projektin aikana yhteistyö Morogoron sosiaalitoimen kanssa toimi hyvin, keskustelu on ollut avointa ja siten yhteistyö on ollut molemmille osapuolille helpompaa. (Kivisalo 2010: 2–4.)

Myös molemminpuolisilla vierailuilla ja tapaamisilla on ollut suuri merkitys projektin kannalta. Orpolapsiprojektin aikana vuosina 2002–2010 siihen osallistuneet vastuuhenkilöt tekivät monia vierailuja puolin ja toisin. Vaasan sosiaalitoimesta on ollut henkilökuntaa vierailulla Morogorossa ja esimerkiksi projektin vetäjä Maisa Kivisalo on vierailut Morogorossa vuosittain. Vierailut ovat tärkeitä, jotta ongelmien todellinen luonne hahmotettaisiin paremmin. Projektin viimeisten vuosien aikana yhteisyydenpito ja tiedonsaanti helpottuivat Morogoron teknologisen kehityksen myötä. (Kivisalo 2010: 2–4; Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010.)

Erilaiset hallinnolliset toimintatavat ja käsitykset ovat kuitenkin vaikeuttaneet projektin etenemistä. Yksi iso ongelma on ollut taloudellisten asioiden hoito. Raportteja on pahimmissa tapauksissa saanut odotella vuosia. Esimerkiksi auditointiraportit vuosilta 2005–2007 saatiin vasta vuonna 2010. Suurin syyppää ei välttämättä ole Morogoron kaupunki, vaan Tansanian valtionhallinto. Vuosittainen tilinpäätös ja auditointi kunkin ohjelmakauden jälkeen ei ole liikaa, mutta tulevaisuudessa voisi miettiä, mikä on paras tapa hoitaa vaadittavat raportoinnit. (Kivisalo 2010: 4.)

Ongelmana Morogorossa on myös paha resurssipula sosiaalisektorilla. Morogorossa on paljon orpoja ja sosiaalihuollon tarve on kova, mutta kunnan tarjoamien palveluiden määrä todella pieni. Morogorossa kaupungin budjetista vain erittäin pieni osa menee sosiaalitoimelle toisin kuin Vaasassa, jossa sosiaalitoimi on yksi suurimmista kustannuseristä. (Kansliapäällikkö Anna-Maija Iitola, haastattelu 28.10.2010.) Suurin ongelma Morogoron sosiaalisektorilla on sosiaalityöntekijöiden puute. Vuonna 2010 Morogorossa oli vain 16 sosiaalityöntekijää yli 300 000 asukasta varten. Ongelma johtuu pitkälti rahoituksen puutteesta. (Kivisalo 2010: 4.)

Orvoiksi jääneiden lasten tilannetta pahentaa entisestään se, että he joutuvat monesti kokemaan syrjintää ja hyljeksintää. HIV ja Aids aiheuttavat häpeää ja pelkoa ja orvoiksi

jääneet lapset leimataan usein Aidsin takia. Vanhempien sairastuminen ja kuolema aiheuttaa lapsille ahdinkoa ja sosiaalinen eristäminen pahentaa tilannetta entisestään. Aidsin aiheuttaman leiman takia lapsilta voidaan evätä mahdollisuus koulunkäyntiin ja jopa terveydenhuoltoon. Aidsin takia orvoksi jääneiden lapsien oletetaan usein olevan itsekkin HIV positiivisia, mikä lisää todennäköisyyttä syrjityksi tulemiseksi. (AVERT 2011a.) Orpolapsiprojektin myötä julkinen keskustelu aiheesta on lisääntynyt Morogorossa. Aiheesta uskalletaan nyt puhua enemmän eikä orpolapsiongelmaa enää pidetä häpeän aiheena. Muutokset ihmisten asenteissa ovat yksi projektin tärkeimpiä saavutuksia. (Kivisalo 2010: 3.)

4.2.3. Orpolapsiprojektin saavutukset

Orpolapsiprojekti kesti kahdeksan vuotta ja sen aikana kokeiltiin monia eri malleja. Työ alkoi niin sanotusti nollasta eikä kenelläkään projektin vastuuhenkilöistä ollut varsinaista koulutusta työhön tai kokemusta vastaavanlaisesta toiminnasta. Yhteistyötä toteutettiin pitkälti yhteisten keskusteluiden ja suunnitelmien pohjalta. Yritysten ja erehdysten jälkeen päädyttiin nykyiseen malliin, joka on osoittautunut toimivimmaksi. Alkuvaiheessa projektia kohtaan oli paljon epäilyjä, sillä kohderyhmä oli suuri, mutta jo pilottivaihe onnistui yli odotusten (Report: Orphans – Phase II 2004: 1–2; Kivisalo 2010: 1.)

Orpolapsiprojektilla on ollut kahdeksan toimintavuotensa aikana monia positiivisia vaikutuksia. Orpolapsiprojektista ovat hyötäneet ennen kaikkea orvoiksi jääneet lapset ja vanhukset, jotka ovat joutuneet ottamaan lapsenlapsia vastuulleen. Projektin ansiosta yli 1265 orpolasta on saanut uuden kodin ja mahdollisuuden koulunkäyntiin. Morogorossa sosiaalityöntekijät ovat olleet aktiivisia ja kyläläiset ovat halukkaita kokeilemaan viimeisintä mallia. Kyläläisten tietoisuus orpolapsiongelmosta on parantunut ja koulutuksen myötä orvoista osataan huolehtia paremmin. (Kivisalo 2010: 2–3.) Orpolapsiprojekti on edistänyt kuntalaisten arvostusta Morogoron kuntaa ja sosiaalityötä kohtaan. Kuntalaiset ovat huomanneet, että toiminnalla on todellista merkitystä asukkaiden hyvinvoinnin kannalta. (Loppuraportti: Orvot, kasvatus- ja koulutusprojekti 2005: 3; Suomen Kuntaliitto 2010e.)

Projektissa mukana olleet sosiaalityöntekijät ovat saaneet uutta perspektiiviä asioihin ja kokemusta käytännön työstä. (Suomen Kuntaliitto 2010e.) Orpolapsiprojektin aikana sosiaalisektori Morogorossa on kehittynyt paljon ja hanke on jättänyt siihen jälkensä. Sosiaalityöntekijät ovat osoittaneet kasvavaa kiinnostusta Morogoron kehittämiseen ja keskustelu sosiaalihuollon tarpeesta on lisääntynyt kaupungin eri toimialojen kesken. Sosiaalityön tärkeys on huomattu myös valtakunnantasolla ja Tansaniassa on tavoitteena kasvattaa sosiaalityöntekijöiden määrää. Esimerkiksi Morogoron kohdalla on suunnitelmassa lisätä sosiaalityöntekijöiden määrä 16:sta 73:een. Tavoitteena on, että Morogorossa jokaiselle alueelle saataisiin oma sosiaalityöntekijä. (Final report of years 2005–2007 2008: 1–2.)

Keskustelu orpolapsiongelmaista on lisääntynyt myös viranomaisten kesken. Yhteistyö Morogoron sosiaalitoimen ja ruohonjuuritason välillä on parantunut. Tärkein tulos orpolapsiprojektissa on ollut, että sosiaalityöntekijät ovat olleet todella aktiivisia ja innokkaita parantamaan orpolasten tilannetta sekä kehittämään uusia keinoja ongelmien ratkaisemiseksi valtavasta köyhyydestä huolimatta. Nykyisin esimerkiksi orpolasten määrä lasketaan vuosittain. Tärkeää on, että sosiaalityön ja sosiaalipalveluiden merkitys on huomattu. (Kivisalo 2010: 3.)

Kun orpolapsiprojekti aloitettiin, ei ollut tietoa, kauanko se tulisi jatkumaan. Yhteistyö aloitettiin niin sanotusti puhtaalta pöydältä, mutta tulokset ovat olleet hyviä. Projekti osoittautui hyvin mielenkiintoiseksi molemmille osapuolille. Morogorossa on tänä päivänä paljon enemmän orpoja, kuin projektin alkaessa mutta nyt sosiaalitoimella on enemmän keinoja selviytyä ongelmasta. Tärkeintä on ollut se, että projekti on mahdollistanut Morogoron sosiaalityöntekijöiden osallistumisen kehittämiseen omien taitojensa ja kokemustensa pohjalta. Yhteisöllisyyden kulttuuri on Morogorossa vahva ja siihen sopivan toimintamalli löytyi viimeisen vaiheen aikana. Nyt kaikki kyläläiset Morogorossa toimivat saman tavoitteen eteen. (Kivisalo 2010: 4–5.)

Kun orpolapsiprojektia lähdettiin ideoimaan, oli taustalla ajatus, ettei perinteisellä kehitysavulla ja rahan lahjoittamisella saada aikaan toivottuja tuloksia. Morogoroon haluttiin kehittää järjestelmä, joka tekee heti omavaraiseksi. Orpolapsiprojektin vetäjän Mai-

sa Kivisalon mielestä tässä onnistuttiin ja hän on tyytyväinen projektiin. Kivisalo painottaa yhteistyössä Morogoro-lähtöisyyttä ja sitä, että kaikki tapahtuu rehellisesti ja oikeudenmukaisesti morogorolaisten ehdoilla. (Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010.)

Yhteistyövuosien aikana Morogoron tilanne on kehittynyt paljon. Kulttuuri on muuttunut demokraattisemmaksi ja avoimemmaksi. Korruptio on kuitenkin edelleen suurta ja elintaso alhainen. Kivisalon mukaan morogorolaiset ovat halukkaita jatkamaan yhteistyötä ja he ovatkin ehkä jo tottuneita siihen, että apua tulee. Kivisalo näkee kuntayhteistyön erittäin positiivisena asiana. Yhteistyön kautta kunnan työntekijät pääsevät vaihtamaan kokemuksia ja käytäntöjä ja saavat perspektiiviä omaan työhönsä, kuten tässäkin projektissa. Myös Kuntaliitto ja Ulkoministeriö ovat suhtautuneet orpolapsiprojektiin myönteisesti. (Projektivetäjä Maisa Kivisalo, haastattelu 16.11.2010.)

4.3. Koulutoimen yhteistyö

4.3.1. Kouluyhteistyön taustaa

Tansaniassa koulunkäynnin tärkeys maan kehitykselle ymmärrettiin jo maan itsenäistyttyä. Jo 1970-luvulla asetettiin tavoitteeksi peruskoulutuksen ulottaminen koko väestölle ja tuo tavoite ollaan nyt saavuttamassa. Tansanian koulutusluvut ovat parantuneet paljon viimeisen 20 vuoden aikana ja lähes kaikki lapset pääsevät aloittamaan koulun. Maa poisti koulumaksut vuonna 2002 ja käynnisti perusopetuksen kehitysohjelman. Kouluolosuhteita parannettiin valtavasti, mutta edelleen opettajista on pulaa ja tasoerot opetuksessa yksityisten ja valtion koulujen välillä ovat suuret. Koulut kärsivät kroonisesta materiaalipulasta eikä luokkahuoneita ole tarpeeksi. Koulutus on avainasemassa köyhyyden vähentämisessä ja Tansaniassa pyritään aktiivisesti parantamaan opetuksen laatua kouluissa. (Sur & Taipale 2009; Ulkoasianministeriö 2009; Ulkoasianministeriö 2010f.)

Tansanian koulutusluvut ovat nousseet yli 40 prosenttiyksikköä 1990-luvun alun jälkeen ja nopean kehitysvauhdin uskotaan jatkuvan. Koulumaksujen poistaminen toi yli kaksi miljoonaa uutta oppilasta peruskouluihin. Vuonna 2006 koulun aloitti jo noin 98 % lapsista. Myös yhä useampi lapsi jatkaa peruskoulun loppuun asti. Toisen asteen koulutukseen jatkaa kuitenkin vain joka viides lapsi. Yläasteiden määrä on lupaavassa kasvussa ja hallituksen tavoitetta kaikkien oppivelvollisuudesta 14-vuotiaaksi asti lähestytään. (Sur & Taipale 2009; Ulkoasianministeriö 2009; Ulkoasianministeriö 2010f.)

Huomattavaa on, että Tansaniassa ollaan monista Afrikan maista poiketen lähellä tasa-arvoa peruskoulutuksessa. Vuonna 2007 ensimmäisen asteen koulutuksen aloitti 98 tyttöä sataa poikaa kohden (Ulkoasianministeriö 2010f). Peruskouluissa tyttöjä on jo lähes yhtä paljon kuin poikia, mutta ylemmillä luokka-asteilla poikia on vielä selvästi enemmän. Tulevaisuudessa haasteena on saada myös tyttöjä kouluttautumaan pidemmälle, turvata koulutus yhä suuremmille ikäluokille sekä parantaa opetuksen laatua. (Sur & Taipale 2009.)

Morogorossa paikallisviranomaiset ovat tehneet selviä toimenpiteitä opetuksen parantamiseksi. Alakoulujen määrä on lisääntynyt huomattavasti ja myös keskiasteen koulujen määrä on kasvussa. Tämä aiheuttaa paljon paineita sekä hallinnolle että opetuskäyttäjille. (Final report 2002–2004 2005: 4.) Vaasalaisilla kouluilla on ollut yhteistyötä Morogoron koulujen kanssa jo pitkään ja koulutoimen yhteistyö valittiin yhdeksi hankkeeksi kaupunkien mentyä mukaan Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaan. Kansainvälisellä kuntayhteistyöllä pyritään edistämään hyvän hallinnon käytäntöjä sekä parantamaan opetuksen laatua Morogoron kouluissa.

Koulujen välistä yhteistyötä on tehty jossain määrin jo 1990-luvulla ennen kuin kaupungit liittyivät mukaan Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaan. Åbo Akademiella Vaasassa on ollut kauan yhteys Morogoron Teacher's Collegeen, jossa koulutetaan maistereita ja nykyisin myös tohtoreita. Kehitysmaaseuran kautta yhteyksiä Morogoroon on ollut myös muutamalla vaasalaisella peruskoululla. Sundomin ja Vikingan koulut ovat tehneet yhteistyötä varsinkin erityisopetuksen saralla. (Kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung, haastattelu 30.11.2010.)

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman ensimmäisellä ohjelmakaudella 2002–2004 tehtiin suunnitelma yhteistyölle molemmiin puoleisiin vierailujen pohjalta sekä järjestettiin seminaareja peruskoulujen rehtoreille ja opettajille. Ensimmäinen askel oli luoda toimivat yhteydet Vaasan ja Morogoron opetusviranomaisten ja koulujen rehtoreiden välille. (Final report 2002–2004 2005: 2.) Vaasan kaupungin kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung, joka oli mukana kehittämässä projektia, piti tärkeänä nimenomaan koulujen välisten yhteyksien synnyttämistä, jotta yhteistyö saadaan tapahtumaan koulujen välisen vuorovaikutuksen pohjalta. Koulujen väliset tiiviit yhteydet myös varmistaisivat sen, että yhteistyöllä on pidempää kantavuutta. (Kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung, haastattelu 30.11.2010.)

Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmassa pyritään rahan jakamisen sijaan vaikuttamaan kehitysyhteistyöhön tiedon levittämisen kautta. Suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa kunnilla on keskeinen rooli ja kansainvälisellä kuntayhteistyöllä pyritään välittämään eteenpäin nimenomaan tätä osaamista. Yhteistyöohjelman kautta saadulla rahoituksella on rajoituksena, että rahoja ei voi käyttää investointeihin kuten rakentamiseen, vaan rahoitus on pääasiassa hallinnon yhteistyötä varten. (Kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung, haastattelu 30.11.2010.)

Morogorossa on kuitenkin kokoajan pulaa tiloista ja luokkahuoneista ja rakentamista olisikin toivottu, mikäli se olisi sallittu. Pienempiä materiaalihankintoja on voitu tehdä, mutta pääasiassa yhteistyön tavoitteena on ollut henkilösuhteiden luominen sekä kuntaorganisaatioiden saaminen mukaan toimintaan sekä etelässä että pohjoisessa. Ensisijaisesti on pyritty edistämään hyvän hallinnon käytäntöjä, jonka kautta organisaatio saadaan toimimaan. Tarkoituksena on saada huomio itse kuntalaisiin ja heille suunnattuihin palveluihin. (Kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung, haastattelu 30.11.2010.)

4.3.2. Kouluyhteistyön tavoitteet ja saavutukset

Koulutoimen yhteistyöprojektin tavoitteena oli opetuksen laadun ja oppimisen parantaminen Morogoron peruskouluissa. Ongelmana Tansanian peruskoulutuksessa on pit-

kään ollut opetuksen koe-painotteisuus sekä ulkoa oppimisen korostaminen ymmärtämisen sijaan. Yhteistyöllä on pyritty saamaan aikaan parannusta opetuksen laadussa nimenomaan tällä saralla. Tutustuminen suomalaiseen opetusjärjestelmään ja kouluihin on tarjonnut käytännön tietoa opetuksesta ja partnerikoulujen välinen tiiviimpi yhteistyö on mahdollistanut tämän osaamisen syventämisen entisestään. (Final report 2002–2004 2005: 3.)

Alkuperäisiin tavoitteisiin kuului myös kaikkien lasten saaminen opetuksen piiriin ja tässä suhteessa onkin edistytty paitsi Morogorossa myös koko Tansaniassa. Varsinkin kaupungeissa lähes kaikki lapset käyvät koulua, mutta maaseudulla suuret etäisyydet hankaloittavat edelleen koulunkäyntiä. Alun perin yhteistyösuunnitelmassa oli myös maininta erityisopetuksen kehittämisestä, sillä Åbo Akademi Vaasassa ja Teacher's College Morogorossa olivat jo aikaisemmin tehneet yhteistyötä sen parissa. Kuitenkin yhteistyön opettelu itsessään, opetussuunnitelman parantaminen ja koulujen määrän nopea kasvu Morogorossa osoittautuivat riittävän suureksi haasteeksi ja erityisopetuksen kehittämisestä luovuttiin. (Final report 2002–2004 2005: 3.)

Swanljung mainitsee haastattelussa (30.11.2010.), että tavoitetasoa on nostettava asteittain ja kehitykselle on annettava aikaa. Kaiken kaikkiaan projekti eteni suunnitellusti ja tavoitteisiin päästiin pienten alkuvaikeuksien jälkeen. Ensimmäisellä ohjelmakaudella saatiin luotua hyvät suhteet, josta jäi hyvä pohja jatkaa yhteistyötä. (Final report 2002–2004 2005: 6.)

Hankkeessa oli mukana kolme koulua kummastakin kaupungista. Vaasasta olivat mukana Länsimetsän, Suvilahden ja Vöyrinkaupungin koulut ja Morogorosta Mwere A Primary School, Bungo Primary School ja Kihonda Secondary School. Projektin yhteydessä kolme henkilöä jokaisesta mukana olleesta koulusta saivat mahdollisuuden vierailla partnerikoulussa. Vierailujen tarkoituksena oli antaa kyseisille henkilöille tietoa ystävyyskoulusta ja sen toiminnasta. Tässä tavoitteessa onnistuttiin kohtalaisesti ja kaikkien koulujen välille saatiin kestävä suhteet. Vierailujen yhteydessä on saatu uusia ideoita toiminnan parantamiseen. (Final Report 2005–2007 2008.) Vaasan ja Morogoron yhteistyön aikana on toteutettu myös muutamia oppilasvierailuja Morogoroon. Op-

pilasvaihtoja Morogorosta Vaasaan ei ole järjestetty, koska matkustaminen ja ylläpito on kallista ja täysin yhteistyöprojektin rahoituksen varassa. (Kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung, haastattelu 30.11.2010.)

Toisella ohjelmakaudella 2005–2007 tarkoituksena oli syventää koulujen välistä yhteistyötä entisestään. Toisella kaudella opettajat tekivät matkoja puolin ja toisin. Matkojen tarkoituksena oli, että opettajat osallistuvat käytännön opetustyöhön luokan oman opettajan rinnalla ja saavat sitä kautta tuntumaa siihen, miten koulut käytännössä toimivat erilaisissa olosuhteissa. Tarkoituksena oli havainnoida mitä mahdollisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia koulujen välillä on ja saada sitä kautta ideoita omaan opetukseen. Matkat toimivat opettajille innoittajina kehittää omaa työtään. (Kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung, haastattelu 30.11.2010; Annual report 2006 2007: 2.)

Morogorolaisten opettajien tärkein havainto suomalaiskouluista oli, että kaikki on todella täsmällistä, toisin kuin Morogorossa. Morogorossa on suuri pula opettajista ja yhteistyöprojektin alkaessa luokkakoot saattoivat olla jopa 90 oppilasta yhtä opettajaa kohden. Opetusmenetelmänä toimi liitutaulu ja koulukirjoja ei juuri ollut. Projektin edetessä opetuksen eriyttäminen on kehittynyt jossain määrin ja luokkakoot pienentyneet noin 60 oppilaaseen. Virallinen tavoite on 45 oppilasta. Luokkakoon pienentymisen ansiosta oppilaat mahtuvat luokkiin paremmin ja oppilaat on mahdollista esimerkiksi jakaa ryhmiin. Swanljungin (haastattelu 30.11.2010) mukaan tämä oli yksi menetelmällisistä ideoista, joka oli tarttunut mukaan Suomen matkoilta.

Suurta kiinnostusta herätti myös kouluruokailu ja Morogorossa ryhdyttiin pohtimaan, miten jotain vastaavaa voitaisiin järjestää. Projektin yhteydessä kouluruokailun tärkeydestä laadittiin koteihin suahilinkieliset esitteet. Joissain kouluissa onnistuttiin luomaan puitteet sille, että oppilaat tuovat itse ruoka-aineet ja joku valmistaa lämpimän aterian, esimerkiksi puuroa. Myös kiinteistönhoitoon ja järjestyksenpitoon liittyviä ideoita on saatu Vaasan vierailuilta. Lisäksi vaasalaisten ja morogorolaisten opettajien keskinäisen yhteistyön lisääminen nousi esiin. (Kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung, haastattelu 30.11.2010.)

Kouluprojektin yhteydessä toteutettiin myös Aids-valistusta. Kuhunkin kouluun valittiin kontaktiopettajat ja -oppilaat, joille annettiin perusvalistus. Menetelmällistä opetusta annettiin noin tuhannelle oppilaalle. Tarkoituksena oli, että opettajat ja oppilaat voivat viedä tietoa eteenpäin omissa kouluissaan. Tietoa välitettiin kouluissa pääasiassa draamapedagogiikan keinoin. Swanljungin (haastattelu 30.11.2010) mukaan menetelmä oli toimiva ja näytelmät varsin vaikuttavia, vaikka kieltä ei ymmärtänytkään. Menetelmän ongelmana vain on, että se perustuu vertaisoppilaisiin, jotka vaihtuvat ja koulutusta pysyttään pitämään käynnissä vain jonkin aikaa. Morogorossa on toivottu, että opetusta jatkettaisiin, mutta kaikki on kiinni rahoituksen saamisesta.

Aids on Morogorossa vakava ongelma ja se vaikuttaa yhteiskuntaan monella tavalla. Aids uhkaa paitsi oppilaita, niin myös opettajia. Projektin yhteydessä annetulla Aids-valistuksella pyritään osaltaan vaikuttamaan tähän kehitykseen. (Report of co-operation between the education sectors 2005.) Tansaniassa Aidsiin kuolee enemmän opettajia, kuin uusia ehditään kouluttaa. Erityisesti maaseudulla, missä koulut ovat vain yhden tai kahden opettajan varassa, tällä on tuhoisat seuraukset. Koulutettuja opettajia ei ole helppo korvata. Arvioiden mukaan Tansaniassa tarvittaisiin noin 45 000 uutta opettajaa korvaamaan HIV:n ja Aidsin takia töistä poistuneet. Suurin osa menetetyistä henkilökunnasta on 40–50-vuotiaita kokeneita opettajia. (AVERT 2011d.)

Vaasan kasvatusta ja opetusvirastolla on pitkä kokemus kansainvälisestä yhteistyöstä pohjoismaissa, Venäjällä ja Baltian maissa. Myös yhteistyö Morogoroon oli aluksi ystävyyskoulutoimintaa, kunnes myöhemmin kaupunginhallinnon tultua mukaan, yhteistyöstä tuli virallisempaa. Kaupunkien lähdettyä mukaan pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaan, oli luonnollista, että koulutoimen yhteistyö valittiin yhdeksi toiminnan osa-alueeksi. (Report of co-operation between the education sectors 2005.)

Kouluyhteistyöstä on hyödytty paitsi Morogorossa, niin myös Vaasassa. Hyödynsaajina ovat olleet erityisesti koulut ja niiden oppilaat. Yhteistyön kautta vaasalaislapset saavat tietoa elämästä ja koulunkäynnistä hyvin erilaisissa olosuhteissa. Tämä tukee kansainvälisyyskasvatusta, suvaitsevaisuutta ja globaalia ymmärrystä, mikä on yhä tärkeämpää kansainvälisyysvässä maailmassa. Vaasaan tulee paljon maahanmuuttajia hyvin erilaisista

olosuhteista ja tämä näkyy myös kouluissa. Juuri tämän tyyppisen yhteistyön avulla edistetään molemminpuolista oppimista ja ymmärrystä erilaisista tavoista ja kulttuureista. (Report of co-operation between the education sectors 2005.)

4.3.3. Kouluprojektin ongelmat ja yhteistyön jatko

Koulutoimen yhteistyö lähti aluksi hieman vaivalloisesti liikkeelle. Tämä johtui muun muassa henkilöstövaihdoksista Morogorossa. Swanljungin (haastattelu 30.11.2010) mukaan yhteistyön ensimmäisen puolentoista vuoden aikana ei tapahtunut juuri mitään, mikä johtui pitkälti aktiivisuuden puutteesta Morogorossa. Lopulta vierailut paikan päälle ja toimintasuunnitelman tarkistaminen enemmän koulujen keskinäisen yhteistyön suuntaan alkoivat tuottaa tulosta. Hyvillä koulujen välisillä suhteilla yhteistyölle on saatu pidempää kantavuutta.

Tärkeä osa toimivaa yhteistyötä on säännöllinen kommunikointi. Ensimmäisellä ohjelmakaudella yhteydenpito aiheutti suuria ongelmia. Morogoron kirjaston yhteyden hankitut tietokoneet Internet-yhteyksineen ovat auttaneet teknisessä puolessa, mutta laitteita ei aluksi hyödynnetty paljoa. Yhteydenpitoa on vähentänyt myös työntekijöiden kiire. (Final report 2002–2004 2005: 4.) Toisella ohjelmakaudella yhteydenpito parantui erityisesti sähköpostin yleistymisen takia. Viestit alkoivat saavuttaa molemmat osapuolet ilman viivästystä. Myös koululaiset ryhtyivät käyttämään Morogoron kirjaston atk-laitteita ja yhteydenpito vaasalaiskouluihin lisääntyi. Tehostuneen yhteydenpidon myötä on syntynyt lisää ideoita yhteistyön kehittämiseen. (Final Report 2005–2007 2008.)

Swanljung kertoo haastattelussa (30.11.2010), että yhteistyön tulee olla sellaista, että molemmat osapuolet kokevat sen hyödylliseksi. Pelkkä hallinnon tason yhteistyö ei riitä ja kentän kytkeminen mukaan yhteistyöhön on tärkeää. Avainasemassa olisi saada mukaan yhteistyöhön laaja joukko ihmisiä, jotta koko projekti ei kaatuisi henkilöstövaihdoksiin. Juuri henkilöstövaihdokset ovat olleet yksi suurimpia syitä, jotka ovat jarruttaneet Vaasa-Morogoro -yhteistyötä. Projektin tavoitteena oli kehittää pitkäkestoisia suhteita ja luoda yhteistyölle vahva perusta, jotta yhteistyötä voidaan jatkaa hankkeen jäl-

keenkin. Tavoitteena oli luoda kestävä yhteistyötä, jota voidaan jatkaa rajallisista resursseista huolimatta. (Report of co-operation between the education sectors 2005.)

Kolmannella projektikaudella koulutoimen yhteistyötä ei enää järjestetty osana pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaa. Kuntaliitolla on rahoituksen antamisessa tiukat säännöt, joihin liittyy raportointivelvollisuus. Raportointia ei koskaan saatu toimimaan Morogorossa. Ensimmäisen ohjelmakauden 2002–2004 jälkeen Kuntaliitto antoi projektille jatkoaikaa raporttien puuttumisesta huolimatta, mutta toisen kauden 2005–2007 jälkeen rahoitusta ei enää saatu. Swanljungin (haastattelu 30.11.2010) mukaan Morogorosta vakuuteltiin, että raportit ovat tulossa, mutta ongelmana on erilainen kulttuuri, jossa käskyn täytyy tulla korkealta taholta ennen kuin mitään tapahtuu. Morogorossa raportoinnin tärkeyttä ei ole ymmärretty ja se on hankaloittanut yhteistyötä.

Kritiikkiä saa myös Kuntaliiton pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman raskas projektihallinto ja siihen liittyvä byrokratia, joka on hidastanut kouluprojekteja merkittävästi. Yhteistyöprojektien hyväksyntä on kestänyt kauan, mikä on viivästyttänyt toiminnan aloittamista. Tästä on aiheutunut, että projekti on ollut jatkuvasti aikataulusta jäljessä ja esimerkiksi joitain sovittuja tapaamisia ei ole pystytty järjestämään. (Final Report 2005–2007 2008.)

Vaikka kolmannella projektikaudella 2008–2010 koulutoimen yhteistyötä ei enää järjestetty osana pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaa, ovat ohjelmassa mukana olleet partnerikoulut pitäneet edelleen yhteyttä. Tämä oli yksi projektin tavoitteista ja siinä on onnistuttu. Yksi esimerkki jatkuneesta yhteistyöstä on kolmen vaasalaisen yhteistyökoulun järjestämä rahankeruutempaus, jonka ansiosta ystävyyskouluille Morogorossa pystyttiin lahjoittamaan hieman rahaa. Summa ei ollut suuri, mutta silti sillä pystyttiin hankkimana paljon käyttötavaraa kouluihin. Ideana oli välittää jotain oppilailta oppilaille. (Kasvatus- ja opetusviraston johtaja Harry Swanljung, haastattelu 30.11.2010.)

Mikäli Morogorosta saadaan vaadittavat raportit, on yhteistyötä mahdollista jatkaa ja saada Kuntaliitolta siihen rahoitusta. Kouluyhteistyöstä saatu palaute on ollut positiivista ja projekti on ollut sisällöllisesti hyvä. Muodollinen puoli pitää kuitenkin saada toi-

mimaan, jotta yhteistyötä voidaan jatkaa. Opetus on keskeisessä asemassa kansan elintason parantamisessa, joten koulujen kehittäminen on tärkeää. Swanljung (haastattelu 30.11.2010) on projektiin tyytyväinen ja kertoo, että yhteistyö on ollut mielekästä, antoisaa ja hyödyllistä koko työyhteisölle.

Myös Morogorossa ollaan oltu tyytyväisiä yhteistyöhön, vaikka mitään isoja rahallisia sijoituksia ei ole tehty. Yhteistyö on avannut ikkunoita maailmaan, johon muuten ei ehkä olisi ollut mahdollista päästä. Hallinnon toimien välittäminen onnistuu parhaiten ihmisten välityksellä. Swanljung (haastattelu 30.11.2010) sanoo, että seinät eivät luo samoja mahdollisuuksia vaikka niitäkin toki tarvitaan. Rakentaminen on loputon urakka ja silloin puhutaan paljon suuremmista summista. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman varoilla ei ole sallittu rakentamista, vaan se on jätetty etelän kunnan vastuulle. Koulutoimen yhteistyön tavoitteena on ollut ensisijaisesti edistää hyvän hallinnon käytäntöjä ja saada opetusorganisaatio toimimaan. Swanljungin mielestä yhteistyössä on onnistuttu ja sitä kannattaa jatkaa, sillä se on mielekäs tapa tuoda erilaisia maailmoja lähemmäksi toisiaan.

4.4. Liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelma Morogorolle

4.4.1. Liikenneprojektin taustaa

Morogoro on motorisoitunut voimakkaasti viime vuosina. Tästä on seurannut ongelmia liikenteeseen erityisesti kaupungin ruuhkaisessa keskustassa, jossa autoilijoiden ja jalankulkijoiden väliset liikenneonnettomuudet ovat lisääntyneet. Liikenneturvallisuuden parantaminen nousi ajankohtaiseksi Morogorossa ja se valittiin yhdeksi Vaasan ja Morogoron välisen yhteistyön osa-alueeksi. Vaasassa liikenneturvallisuuden kehittämisessä ollaan pitkällä ja siksi katsottiinkin, että Vaasalla voisi olla annettavaa tämän kaltaiselle projektille (Seppo Sanaksenaho, haastattelu 15.12.2010). Projektin tarkoituksena oli laatia liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelma Morogoron keskusta-alueelle. Suunnitelman tavoitteena on vähentää liikenneruuhkia ja parantaa erityisesti jalankulkijoiden

ja pyöräilijöiden turvallisuutta. (Osahakemus: Liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelman laatiminen Morogoron keskusta-alueelle 2004: 1.)

Liikenneprojektin, kuten muidenkin Kuntaliiton vastaavien hankkeiden tarkoituksena on, että Suomesta tarjotaan ensisijaisesti asiantuntemusta ja tietotaitoa rahan lahjoittamisen sijaan. Yksi liikenneprojektin tärkeimmistä tavoitteista oli nimenomaan vahvistaa osaamista Morogoron päässä. Projektin ideana oli, että asiantuntijat Suomen kunnista valmistelevat suunnitelman ja laativat suositukset siitä, missä järjestyksessä toimenpiteitä tulisi alkaa toteuttaa. Suunnitelman toteutusta varten Morogoron kaupunki voi hakea valtion tukea tai kansainvälistä avustusta sekä rahoittaa itse pienimpiä korjauksia. (Seppo Sanaksenaho, haastattelu 15.12.2010.)

Projektia lähtivät toteuttamaan Vaasan kaupungin liikenne- ja liikenneturvallisuusalan asiantuntijat yhdessä Morogoron Works Departmentin kanssa. Vaasasta projektia lähtivät vetämään Vaasan kaupungin entinen kaupunginjohtaja Seppo Sanaksenaho, jota haastateltiin tätä tukimusta varten sekä Vaasan kaupungin liikenneinsinööri Veli-Pekka Saresma (Seppo Sanaksenaho, haastattelu 15.12.2010). Projekti toteutettiin Kuntaliiton Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman toisella ohjelmakaudella vuosina 2005–2007. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 1, 4.)

Vaasalaiset asiantuntijat tutkivat ja analysoivat Morogoron keskustan liikenneolosuhteita ja -turvallisuutta kahden vuoden aikana. Yhdessä Morogoron Works Departmentin henkilökunnan kanssa tehtiin suunnitelma ja ehdotukset liikenteen kehittämiseksi Morogoron keskustassa. Vaasassa on tehty liikenneturvallisuussuunnitelma vuonna 2000 ja sen suosituksia sovellettiin myös Morogoron suunnitelmassa siinä missä mahdollista. Tärkeä osa projektia oli lisätä tietotaitoa Morogorossa, jotta liikenneolosuhteita voitaisiin kehittää myös kaupungin muissa osissa sekä mahdollisesti myös Tansanian muissa kaupungeissa. Parannusehdotuksia olisi mahdollista jopa soveltaa jossain määrin myös muissa Afrikan maissa. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 5.)

Morogorolle tehty liikennesuunnitelma myötäilee hyvin Tansanian kansallista suunnitelmaa, jossa myös painotetaan jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuutta. Moro-

goron suunnitelman pääpaino on keskustan liikenneverkon kehittämisessä, esimerkiksi risteyksiä parantamalla. Risteyksien turvallisuutta voidaan lisätä muun muassa liikennevalojen, liikenneympyröiden, liikenteenjakkajien sekä hidasteiden ja korotusten avulla. Keskustan liikennettä pyritään saamaan turvallisemmaksi tekemällä jalkakäytäviä ja pyöräteitä, bussipysäkkejä ja parkkipaikkoja sekä ohjaamalla raskas liikenne keskustan ohi. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 1, 4.)

4.4.2. Liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelman tavoite

Liikenneturvallisuussuunnitelma tähtää siihen, että sen pohjalta tehtäisiin toimintasuunnitelma parannusehdotusten toteuttamiseksi Morogoron keskusta-alueella. Kaikkein kiireellisimpiä toimenpiteitä Morogoron kaupunki voi rahoittaa omasta budjetistaan ja suurempia menoeriä varten on mahdollista hakea valtion rahoitusta tai kansainvälistä tukea. Raportin lopussa on esitetty suosituksia siitä, missä tärkeysjärjestyksessä parannuksia tulisi lähteä tekemään. Suunnitelman toteuttaminen on pitkän tähtäimen prosessi eikä kaikkia sen osa-alueita pystytä välttämättä toteuttamaan rahoituksen puuttumisen takia. Rahoituksen hakemista kuitenkin helpottaa se, että kaupungilla on kokonaisvaltainen liikennesuunnitelma. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 6.)

Morogoron väkiluku on kasvanut voimakkaasti viimeisen parinkymmenen vuoden aikana ja sitä myötä myös henkilöautojen määrä on noussut huomattavasti. Väkiluku kasvaa kaupungin keskustassa hitaimmin, mutta keskustan palvelut vetävät puoleensa liikennettä. Kasvaneet liikennemäärät kaupungin keskustassa aiheuttavat monia ongelmia. Morogoron keskusta on melko tiheästi rakennettu ja välimatkat lyhyitä, mikä lisää jalkankulkijoiden ja pyöräilijöiden määrää liikenteessä. Sekavat liikenneolosuhteet sekä onnettomuudet vaativat pikaisia toimenpiteitä. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 7–8.)

Liikenneturvallisuussuunnitelmaa laadittaessa tarkkailtiin liikennettä ja tehtiin tilastoja liikennemääristä eri puolilla kaupunkia sekä käytiin läpi jo olemassa olevaa aineistoa esimerkiksi liikenneonnettomuuksista. Kunnan tilastoja aiheesta ei kuitenkaan ollut saatavilla. Suunnitelmaa varten haastateltiin poliisia sekä koulujen oppilaita, opettajia ja

vanhempia. Haastateltavilta kysyttiin liikenneturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä sekä pyydettiin kertomaan mielestään vaarallisimmat paikat liikenteessä. Saatujen tulosten perusteella todettiin, että kaupungin keskustan liikenneolosuhteita on parannettava kii-reesti. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 12–15.)

Liikenneturvallisuutta Morogorossa pystytään edistämään parhaiten maankäytön suunnittelulla, liikenneverkon kehittämällä, uuden teknologian hyödyntämisellä, teiden kunnossapidolla, liikennevalvonnan lisäämisellä, ajoneuvojen kunnan tarkistamisella sekä ennen kaikkea koulutuksen ja tiedonkulun tehostamisella. Liikenneturvallisuus-suunnitelmassa painopisteeksi valittiin liikenneympäristön kehittäminen, sillä se on nopein tapa, jolla voi vaikuttaa liikenneturvallisuuteen ja liikenteen sujuvuuteen kaupungin keskustassa. Tärkeimpiä tavoitteita ovat jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuuden parantaminen sekä ajonopeuksien alentaminen. Morogoron keskustassa ei ole juurikaan nopeusrajoituksia ja ajonopeudet ovat aivan liian suuria (Seppo Sanaksenaho, haastattelu 15.12.2010). Liian suuret ajonopeudet sekä puuttuvat jalkakäytävät ja pyörätiet tekevät Morogoron keskustasta erityisen vaarallisen kevyelle liikenteelle. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 16.)

Morogorossa liikenneturvallisuustyötä ei ole juurikaan organisoitu. Järjestelyitä liikenneturvallisuuden lisäämiseksi pyritään kyllä tekemään, mutta taloudelliset ongelmat hidastavat kehitystä. Liikennesuunnitelmassa suositellaan, että Morogoroon perustettaisiin erityinen liikenneturvallisuustoimikunta, jossa olisi edustajia eri osastoilta, kuten katutoimesta, kaupunkisuunnittelusta, opetustoimesta sekä poliisista. Jokaisella osastolla olisi omat vastualueensa. Esimerkiksi kaupunkisuunnittelulla pystytään vaikuttamaan liikenneturvallisuuteen merkittävästi miettimällä koulujen ja markkinapaikkojen sijoittamista. Huolellinen suunnittelu ja liikenneturvallisuuden huomioiminen tässä vaiheessa tulee halvemmaksi kuin parannustöiden tekeminen myöhemmin. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 17.)

Morogoron keskustan liikenneverkko on kehittynyt melko sattumanvaraisesti. Esimerkiksi jonkun tien päällystäminen on lisännyt sen liikennettä huomattavasti ja tiestä on yllättäen tullut päätie. Ongelmana on myös se, että jalankulkijoita ja pyöräilijöitä ei ole

erotettu muusta liikenteestä. Liikenteen rauhoittaminen ja ajonopeuksien alentaminen ovat merkittäviä tekijöitä onnettomuuksien vähentämisessä. Liikenneturvallisuussuunnitelmassa on esitetty Morogoron keskustan tiehierarkia ja suositukset nopeusrajoituksista sekä suojateiden ja hidasteiden paikoista. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 19–20.)

Morogoron keskustan liikennemäärien odotetaan lähivuosina lisääntyvän huomattavasti. Tällä hetkellä Morogorossa ei ole liikennevaloja, mutta tulevaisuudessa liikennemäärien lisääntyessä niitä tarvitaan. Suunnitelman mukaan liikennevaloja ei kuitenkaan tule asentaa ennen, kuin uudenlainen liikennekulttuuri on opittu ja asiasta on jaettu informaatiota. Liikennevalojen asentaminen on pitkä prosessi, jota varten tarvitaan perusteellisempi suunnitelma. (Seppo Sanaksenaho, haastattelu 15.12.2010). (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 21–22.)

Vielä tässä vaiheessa liikenneympyröitä pidetäänkin liikennevaloja parempana vaihtoehtona parantaa risteysten turvallisuutta. Morogorossa on entuudestaan jo muutamia liikenneympyröitä, mutta niiden määrää voisi lisätä. Liikennesuunnitelmassa on esitetty muutamia parannusehdotuksia, joissa kiinnitetty erityistä huomiota suojateiden sijoittamiseen. Suunnitelmassa on myös esitetty miten liikenteenjakaajat, suojateiden korotukset ja hidasteet vaikuttaisivat liikenteeseen sekä ehdotukset siitä, minne niitä tulisi sijoittaa. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 21–22.)

Suurin osa Morogoron liikenteestä on kevyttä liikennettä ja varsinkin pyöräilijöiden määrä on vahvassa kasvussa. Yli puolessa liikenneonnettomuuksissa toisena osapuolena on jalankulkija tai pyöräilijä. Kevyen liikenteen erottaminen autoilijoista on ollut yksi suunnitelman tärkeimpiä tavoitteita ja se pitäisi toteuttaa mahdollisimman nopeasti (Seppo Sanaksenaho, haastattelu 15.12.2010). Liikenneturvallisuussuunnitelmassa laadittiin suunnitelma kävely- ja pyörätieverkoston tekemisestä Morogoron keskusta-alueelle. Suunnitelmassa on eritelty kartan avulla, minne kävely- ja pyöräteitä tulisi sijoittaa. Lisäksi erityishuomiota on kiinnitetty koulujen lähistöiden turvallisuuteen. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 24.)

Morogorossa on hyvin vähän liikennemerkkejä ja siten informaatio kuljettajille lähes olematonta. Liikennejärjestelyitä selkeyttämään tarvittaisiinkin suunnitelman mukaan liikennemerkkejä erityisesti ilmoittamaan etuajo-oikeudesta risteyksessä sekä suojateistä. Liikennemerkkien avulla liikennettä pystytään ohjailemaan ja siten parantamaan liikenteen joustavuutta ja turvallisuutta. Liikennemerkkien oikea sijoittelu sekä näköesteiden poistaminen merkkien edestä tekee havainnoinnista helpompaa. Liikenneturvallisuuksuunnitelmassa todetaankin, että Morogorolla on tässä suhteessa paljon tehtävää. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 25.)

Suunnitelmassa on myös ehdotus uuden bussiverkoston laatimiseksi, sillä tämän hetkiset bussireitit ovat muodostuneet käytännössä sattumanvaraisesti. Julkinen liikenne Morogorossa on pienten yritysten ja yksityisten ihmisten vastuulla. Liikenteen kannalta ongelmallista on se, että bussit pysähtelevät minne vain. Siksi olisi tärkeä tehdä myös varsinaisia bussipysäkkejä, jotka on sijoitettu risteysten ja suojateiden taakse. Myös takseille tulisi olla merkityt pysähtymispaikat. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 25–27.)

Tulevaisuudessa autokannan kasvaessa myös henkilöautojen pysäköinnistä voi tulla iso ongelma, mikäli siihen ei kiinnitetä huomiota jo aikaisessa vaiheessa. Parkkipaikkojen puuttuessa autoilijat pysäköivät ajoradalle, mikä lisää vaaratilanteita (Seppo Sanakseenaho, haastattelu 15.12.2010). Osana liikennesuunnitelmaa tehtiin kartta, jossa on ehdotuksia uusista parkkipaikoista Morogoron keskustassa. Liikenneturvallisuuden kannalta tärkeää olisi myös ohjata raskas liikenne pois keskustasta. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 25–27.)

Teiden kunnossapidolla on tärkeä osa liikenneturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden ylläpidossa. Monilla teillä on paljon kuoppia ja halkeamia, jotka vaativat pikaista korjausta. Sorateillä kuoppia syntyy sateiden takia usein. Rakennus- ja katutoimen tulisi suunnitelman mukaan varautua tähän paremmin ja hankkia kalustoa teiden tasoittamista varten. Lisäksi liikenteenvalvontaa tulisi tehostaa, sillä se on merkittävä tekijä liikenneturvallisuuden ylläpidossa. Morogorossa poliisin tulisi valvoa tehokkaammin vaaralliseksi todettuja paikkoja ja tiedottaa niistä. Liikennesuunnitelmassa on analysoitu ne

paikat, jotka kipeimmin tarvitsisivat poliisin valvontaa. Myös pysäköinninvalvontaa tulisi tehostaa. Varat tähän voisi suunnitelman mukaan saada pysäköintimaksuista. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 27–29.)

Kun liikennesuunnitelmaa laadittiin, Morogorossa ei ollut lainkaan katuvaloja, lukuun ottamatta yksittäisiä katulyhtyjä joillakin pääteillä. Katuväläistys on liikenneturvallisuuden kannalta erittäin tärkeää, sillä noin 30 % onnettomuuksista jalankulkijoiden kanssa tapahtuu pimeällä. Tutkimusten mukaan katuvalojen asentaminen maksaa itsensä takaisin onnettomuuksien vähentymisenä muutamassa vuodessa. Katuväläistys oli yksi ensimmäisistä parannuksista, joka Morogorossa toteutettiin (Seppo Sanaksenaho, haastattelu 15.12.2010). (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 28.)

4.4.3. Muutosten toteuttaminen ja tulevaisuus

Liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelman tarkoituksena on, että Morogoron kaupungin asiantuntijat voivat laatia sen pohjalta toimintasuunnitelman, jossa on aikataulu ja kustannusarvio, jonka mukaan toimenpiteitä ryhdytään toteuttamaan. Toimintasuunnitelman lähtökohta koostuisi tämänhetkisestä tilanteesta, liikennemääristä, onnettomuustilastoista, haastatteluista sekä asiantuntijoiden havainnoista. Toimintasuunnitelmaan pitäisi sisällyttää pääasiassa käytännöllisiä ja nopeasti toteutettavia toimenpiteitä, jotka tähtäävät liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden parantamiseen. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 30.)

Vuonna 2008 valmistuneen liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelman tarkoituksena on, että siinä ehdotetut muutokset toteutettaisiin seuraavan kuuden vuoden aikana alkaen kaikkein kiireellisimmistä toimenpiteistä. Tärkeimpiä parannuksia, joita ehdotettiin toteutettavaksi heti vuosien 2008–2009 aikana, olivat katuvalojen ja liikennemerkkien asentaminen, ajoratamerkintöjen tekeminen sekä parkkipaikkojen merkitseminen. Tältä osin työ Morogorossa on jo saatu alkuun. Toisessa vaiheessa 2010–2011 tehtäisiin muun muassa suojateitä, jalkakäytäviä, korotettuja risteyksiä ja hidasteita sekä korjattaisiin vanhoja liikenneympyröitä. Viimeiseen vaiheeseen vuosille 2012–2013 jäisivät suurimmat investoinnit, kuten kävelysillat, uudet liikenneympyrät sekä uusi päätie. Ta-

voitteena on myös, että samoja parannuksia voitaisiin toteuttaa jossain vaiheessa myös keskustan ulkopuolella. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 30.)

Suunniteltujen parannustöiden tekeminen kestää vuosia eikä osaa töistä pystytä välttämättä koskaan toteuttamaan. Suurin ongelma on rahoituksen saaminen eikä kaikkia suunnitelmassa lueteltuja toimenpiteitä pystytä toteuttamaan ehdotetussa kuudessa vuodessa pelkästään Morogoron kaupungin omin varoin. Varsinkin suurimpia investointeja, kuten uusia siltoja ja teitä varten tarvitaan ulkopuolista rahoitusta. Morogoron on mahdollista hakea rahoitusta Tansanian valtiolta sekä ulkomaalaisilta lahjoittajilta, kuten Maailmanpankilta ja EU:lta. Rahoituksen saamiseksi on välttämätöntä, että kaupungilla on täydellinen suunnitelma kustannusarvioineen. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 30, 33.)

Investoinnit liikenneturvallisuuteen kuitenkin kannattavat. Morogoron keskustassa kuolee vuosittain 50 ihmistä liikenneonnettomuuksissa ja loukkaantuu 250. Lisäksi vuosittain tapahtuu 1000 onnettomuutta, joista aiheutuu materiaalista vahinkoa. Liikenneonnettomuudet tulevat kalliiksi Morogoron kaupungille. Laskelmien ja kansainvälisten tutkimusten perusteella voidaan arvioida, että kaikkien parannustöiden jälkeen liikenneonnettomuuksien määrä Morogoron keskustassa vähenisi merkittävästi. Korjaustöiden vaatimat investoinnit maksaisivat siten itsensä takaisin muutamassa vuodessa. Liikenneturvallisuuden parantumisen lisäksi korjaukset vaikuttaisivat keskustan liikenteen joustavuuteen ja sujuvuuteen sekä tekisivät myös jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden liikumisesta miellyttävämpää. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 31.)

Morogoron liikenteen kehittymistä pitäisi tarkkailla myös tulevaisuudessa. Liikennesuunnitelmassa suositellaan, että liikenneonnettomuuksista ja vaarallisista paikoista liikenteessä olisi tärkeä kerätä tietoa jatkossakin. Tietojen pohjalta on mahdollista tehdä ehdotuksia uusista parannuksista. On tärkeää tarkkailla ja analysoida jo tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia liikenneturvallisuuteen. Ennen-jälkeen -tutkimukset antavat arvokasta tietoa toimenpiteiden vaikutuksista ja tätä tietoa on mahdollista soveltaa muuallakin Tansaniassa ja Afrikassa. (Traffic and safety plan to Morogoro CBD 2008: 32.)

Ongelmana yhteistyöprojektissa on henkilöstön tiheä vaihtuminen Morogorossa. Juuri kun suunnitelma on saatu valmiiksi ja sitä pitäisi lähteä toteuttamaan, niin avainasemassa olleet asiantuntijat, joita on opastettu ja neuvottu lähetetään muihin tehtäviin. Niin kävi tässäkin tapauksessa. Morogorossa vaihtuivat niin liikenneprojektia tekemässä ollut henkilö kuin kaupunginjohtajakin. Henkilöstön vaihtumisen myötä hankkeiden toteutuminen hidastuu, sillä ottaa aikansa ennen kuin uudet henkilöt pääsevät projektiin mukaan. Liikenneprojektin tarkoituksena oli myös kääntää raportti suahilin kielelle, mutta tätä työtä ei saatu koskaan valmiiksi. Liikenneprojektin yhteydessä oli myös tarkoitus järjestää aiheesta seminaari Morogorossa. Hankkeen vastuuhenkilöt molemmissa päissä siirtyivät kuitenkin muihin tehtäviin ja seminaari jäi toteuttamatta. (Seppo Sanaksenaho, haastattelu 15.12.2010.)

Kaiken kaikkiaan projektin vetäjä Seppo Sanaksenaho pitää liikenneprojektia onnistuneena, mutta esittää samalla huolensa Vaasa-Morogoro -yhteistyön tulevaisuudesta. Tällä hetkellä käynnissä ei ole yhtään projektia ja yhteistyön uudelleen käynnistäminen on hankalaa ja raskasta. Hankkeiden käynnistämistä vaikeuttavat hankala projektihallinto ja liian tarkat vaatimukset projektihakemuksista. Sanaksenahon mielestä hankkeiden aloittaminen on tehty liian vaikeaksi, sillä tämän tapaiset kahden kaupungin väliset projektit tähtäävät kuitenkin konkreettisiin suunnitelmiin. Juuri tämä voi myös vähentää ihmisten kiinnostusta lähteä kehittämään uusia projekteja, sillä pelätään, ettei niitä jakseta hoitaa oman toimen ohella. (Seppo Sanaksenaho, haastattelu 15.12.2010.)

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1. Vaasan ja Morogoron välisen yhteistyön vaikutukset

Tämän tutkielman päätarkoituksena oli selvittää minkälaisia vaikutuksia Vaasan ja Morogoron välisellä pitkään jatkuneella yhteistyöllä on ollut Morogorossa. Kaupungit ovat solmineet ystävyyskaupunkisopimuksen ja tehneet yhteistyötä jo 1990-luvulta alusta alkaen. Vuonna 2001 kaupungit lähtivät mukaan Suomen Kuntaliiton hallinnoimaan ja Ulkoministeriön rahoittamaan pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaan, jonka tarkoituksena on edistää Suomen kehitysmaasuhteita paikallishallintojen välisen yhteistyön keinoin.

Yhteistyön aikana kaupungit ovat toteuttaneet yhdessä monta projektia. Yhteistyötä on tehty terveydenhuollon, kirjastojen, hallinnon, koulutoimen, Aids-valistuksen, liikenneturvallisuuden sekä orpolasten kanssa. Tässä tutkielmassa tutkittiin yhteistyön vaikutuksia Morogorossa pääasiassa orpolapsiprojektin, koulutoimen yhteistyön sekä liikenneturvallisuusprojektin osalta. Projektit toteutettiin osana pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaa vuosina 2002–2010.

Suomalaiset kansalaisjärjestöt ovat toimineen aktiivisesti Tansaniassa ja erityisesti Morogoron alue on saanut paljon huomiota. Vaasa ja Morogoro tekivät kehitysyhteistyötä aluksi Vaasan Kehitysmaaseuran kautta ja kaupungin työntekijöitä vieraili Morogorossa vuosittain. Yhteistyö oli tuolloin pääasiassa konkreettista kehitysapua, kuten kaivojen rakentamista ja avustuslähetyksiä. Yksi ensimmäisistä merkittävistä yhteistyöprojekteista oli auttaa rakentamaan Morogoron kirjastoon atk-luokka Internet-yhteyksineen, luoda kirjastoon sähköinen tietokanta sekä antaa aiheeseen liittyvää koulutusta. Toinen tärkeä yhteistyöala on ollut terveydenhuolto ja kaupunkien sairaalat tekivätkin pitkään yhteistyötä.

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman myötä yhteistyössä siirryttiin uudelle tasolle. Yhteistyöstä tuli virallisempaa ja sen luonne muuttui perinteisestä kehitysavusta paikallishallintojen väliseksi syvemmäksi yhteistyöksi. Yhteistyöohjelman tarkoitukse-

na on vähentää köyhyyttä ja edistää kestäväää kehitystä esimerkiksi peruspalveluiden paremmalla järjestämisellä ja hyvän hallinnon edistämällä. Peruspalveluiden järjestäminen on etelässäkin monesti kuntien vastuulla ja tästä syystä yhteistyö vertaisorganisaation kanssa koetaan tärkeäksi.

Vaikka pohjoisen ja etelän kuntien paikallishallintojen rakenteet ja toimintaympäristöt eroavat toisistaan, ovat kuntien intressit paikallisdemokratian toteuttamisen ja peruspalveluiden järjestämisen saralla hyvin yhteneväiset. Hyvin erilaisista olosuhteista huolimatta kunnilla on samanlaisia ongelmia niin pohjoisessa kuin etelässäkin. Kunnat pystyvät käsittelemään kehitysyhteistyössä sellaisia asioita, jotka eivät suoraan kuulu esimerkiksi valtiolle tai järjestöille.

Suomen kunnilla on kansainvälisesti tarkastellen laaja ja monipuolinen tehtäväkenttä. Suomessa hallinto on pitkälle hajautettu ja sillä on hyvä maine hallinnon läpinäkyvyyden ja vähäisen korruption ansiosta. Myös suomalaisella koulujärjestelmällä on hyvä maine ja etelässä on paljon kuntia, jotka etsivät yhteistyökumppania Suomesta. Ongelmana kuntien kansainvälisessä yhteistyössä on monesti resurssien puute. Nyt tämä tilanne on Suomessa ratkaistu pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmalla.

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmalta on mahdollista hakea rahoitusta kehitysyhteistyöhön. Yhteistyöohjelmassa kehitystä pyritään edistämään ennen kaikkea jakamalla tietoja ja taitoja sekä vaihtamalla kokemuksia. Yhteistyöohjelman rahoja ei ole tarkoitettu suuriin investointeihin, kuten rakentamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi teknistä yhteistyötä, selvityksiä, koulutuksia ja koulutusmateriaalin tuottamista, kunnan viranhaltijoiden työvaihtoa, kollegoiden välistä yhteistyötä sekä tiedotusta ja pieninvestointeja. Vaasan ja Morogoron yhteistyönä on toteutettu esimerkiksi hallintojen vertailuprojekti, joka sai paljon kiitosta. Se on toiminut taustakokonaisuutena muille projekteille ja helpottanut uusien hankkeiden käynnistämistä.

Vaasalaisilla kouluilla on jo pitkään ollut yhteistyötä morogorolaisten koulujen kanssa, joten koulutoimen yhteistyö oli selvä valinta yhteistyön osa-alueeksi. Koulutoimen yhteistyö tarkoituksena oli edistää hyvän hallinnon käytäntöjä, parantaa opetuksen laatua

ja oppimista Morogoron kouluissa sekä kehittää koko kouluorganisaation toimintaa. Yhteistyötä toteutettiin muun muassa molemminpuolisilla vierailuilla ja seminaareilla. Tutustuminen suomalaiseen opetusjärjestelmään ja kouluihin tarjosi käytännön tietoa opetuksesta ja uusia ideoita toiminnan parantamiseen.

Ensimmäisellä ohjelmakaudella yhteistyölle laadittiin suunnitelma molemminpuolisten vierailujen pohjalta. Yhteistyön ensimmäisenä vaiheena oli saada toimivat yhteydet Vaasan ja Morogoron opetusviranomaisten ja koulujen rehtoreiden välille. Tiiviit yhteydet varmistaisivat, että yhteistyöllä olisi pidempää kantavuutta mahdollisista henkilöstövaihdoksista huolimatta. Tässä tavoitteessa onnistuttiin melko hyvin. Koulujen välille onnistuttiin luomaan kestävä suhteet, josta on osoituksena koulujen jatkunut yhteydenpito ja yhteistoiminta projektin loppumisen jälkeenkin.

Toisella ohjelmakaudella oli tavoitteena syventää koulujen välistä yhteistyötä entisestään. Opettajat tekivät matkoja puolin ja toisin. Matkojen tarkoituksena oli toimia innoittajana oman työn kehittämisessä. Tässäkin onnistuttiin ja joitain menetelmällisiä ideoita tarttui mukaan. Morogorossa ryhdyttiin muun muassa järjestämään kouluruokailua sekä tekemään parannuksia koulujen kiinteistönhuoltoon ja järjestyksenpitoon. Konkreettisin esimerkki koulutoimen yhteistyöstä on ehkä Morogoron kouluissa annettu Aids-valistus, joka oli merkittävässä roolissa projektin aikana.

Vaikka koulutoimen yhteistyö lähti aluksi hieman kangerrellen liikkeelle, on siitä koettu olevan hyötyä. Morogorosta saatu palaute on ollut positiivista ja projektin sisältö on koettu hyväksi. Tavoitteena oli luoda kestävä yhteistyötä, jotta koulut voivat jatkaa yhteistoimintaansa pienistä resursseista huolimatta. Yhteistyö on koettu hyödylliseksi myös Vaasassa. Hyödynsaajina ovat olleet erityisesti koulujen oppilaat, jotka ovat saaneet yhteistyön aikana kansainvälisyyskasvatusta sekä ymmärrystä erilaisista kulttuureista ja olosuhteista.

Toinen merkittävä yhteistyöprojekti on ollut liikenneprojekti, jonka tarkoituksena oli parantaa liikenneolosuhteita Morogorossa. Morogoron kaupunki on motorisoitunut voimakkaasti viime vuosina, mistä on aiheutunut ongelmia liikenteeseen. Liikenneon-

nettomuudet ovat lisääntyneet Morogoron keskustassa ja ruuhkat pahentuneet. Vaasan ja Morogoron yhteistyönä päätettiin toteuttaa projekti, jonka tarkoituksena oli laatia liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelma Morogoron keskustalle.

Suunnitelman tavoitteena on ensisijaisesti parantaa jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuutta sekä vähentää liikennesuuhkia. Projektin tarkoituksena oli tarjota Suomesta asiantuntemusta ja tietotaitoa ja sitä kautta vahvistaa osaamista Morogoron päässä. Liikenneprojekti toteutettiin vaasalaisten asiantuntijoiden ja Morogoron Works Departmentin yhteistyönä. Morogoron liikenneolosuhteiden analysoinnin jälkeen tehtiin tarkka suunnitelma parannustoimia varten.

Suunnitelman pohjalta on tarkoitus tehdä toimintasuunnitelma parannusehdotusten toteuttamiseksi. Suunnitelman toteuttaminen on pitkän tähtäimen prosessi eikä kaikkiaan sen osa-alueita pystytä välttämättä toteuttamaan rahoituksen puuttumisen takia. Kaikkein kiireellisimpiä toimenpiteitä Morogoron kaupunki voi rahoittaa omasta budjetistaan ja suurempia menoeriä varten on mahdollista hakea rahoitusta muualta. Rahoituksen hakemisen kannalta on tärkeää, että kaupungilla on kokonaisvaltainen liikennesuunnitelma.

Joitain suunnitelmassa esitettyjä asioita Morogorossa on jo toteutettu. Yksi ensimmäisistä toimenpiteistä oli katuvalaistuksen asentaminen. Myös muita pienempiä parannuksia, kuten suojateitä, ajoratamerkintöjä, liikennemerkkijärjestelyitä ja kävelyteitä on tehty. Rahoituksen puuttuessa parannustöiden tekeminen on hidasta ja kaikkien suunnitelmien toteuttaminen kestää vuosia. Vähäisistä konkreettisista toimista huolimatta liikenneprojektiä pidetään onnistuneena ja tärkeänä Morogoron kehityksen kannalta, sillä Morogorossa oli tarve juuri tämänkaltaiselle kokonaissuunnitelmalle. Vaikka suunnitelmaa ei voida kaikilta osin toteuttaa taloudellisten resurssien puutteen takia, on kuitenkin tärkeää, että ongelmat tiedostetaan ja toimenpiteitä tehdään aina mahdollisuuksiensa puitteissa.

Yksi Vaasa-Morogoro -yhteistyön merkittävimmistä hankkeista on ollut orpolapsiprojekti, jonka tarkoituksena oli parantaa Morogoron orpojen tilannetta. Orpolapsihankkeen ensisijaisena tarkoituksena oli löytää orvoille uusia koteja ja tukea samalla kou-

lunkäyntiä. Orpolasten määrä on lisääntynyt Aids-epidemian myötä ennenäkemättömäksi ja Morogorossa oltiin erittäin kiinnostuneita ongelman ratkaisemisesta. Projektin perusajatuksena oli, että kotitaloudet jotka ottavat orpolapsen huostaansa, saavat siitä vastineeksi mikrolainaa pienimuotoisen yritystoiminnan perustamiseksi sekä pientä tukea orpolapsen kasvattamiseen ja koulunkäyntikuluihin.

Orpolapsiprojekti toteutettiin vuosina 2002–2010 ja sen aikana kokeiltiin monenlaisia toimintamalleja. Kokeiluvaiheiden jälkeen löytyi lopulta kulttuuriin sopiva malli, jota voidaan jatkaa Morogorossa. Kun projektia lähdettiin toteuttamaan, haluttiin kehittää malli joka toimisi heti omavaraisesti. Tässä onnistuttiin; projektin yhteydessä annetut lainat on pystytty maksamaan takaisin ja järjestelmä on toiminut. Toiveissa on, että Morogoron kokemuksista otettaisiin oppia ja vastaavaa toimintaa voitaisiin kokeilla myös muualla Tansaniassa.

Orpolapsiprojekti ei rajoittunut vain orpolapsiin, vaan hankkeen yhteydessä on toteutettu monenlaisia kehitystä edistäviä toimia. Morogorossa annettiin koko kylän väelle koulutusta terveydenhoitoon, yritystoimintaan sekä monenlaiseen yleistietoon liittyvistä asioista. Näin hankkeesta on saatu laajempi hyöty ja orpolapsista on pystytty huolehtimaan paremmin. Koulutuksen tärkeyttä painotettiin laajasti koko projektin ajan.

Orpolapsiprojektilla on ollut monenlaisia positiivisia vaikutuksia. Projektista ovat hyöttyneet ennen kaikkea orvoiksi jääneet lapset, jotka ovat saaneet uuden kodin ja mahdollisuuden koulunkäyntiin. Hankkeen ansiosta reilusti yli tuhat orpolasta on saanut uuden kodin. Morogorossa sosiaalityöntekijät ovat olleet aktiivisia ja halukkaita hoitamaan orpolapsiongelmaa. Kuntalaisten arvostus Morogoron kuntaa ja sosiaalityötä kohtaan on kasvanut. Keskustelu orpolapsiongelmaista on lisääntynyt ja sosiaalityön tärkeys on huomattu myös valtakunnan tasolla. Morogorossa kyläläisten tietoisuus orpolapsiongelmaista on parantunut ja orvoista osataan nyt huolehtia paremmin. Kyläläiset ovat vahtuneet toimimaan saman tavoitteen eteen. Morogorossa on aktivoitunut parantamaan orpolasten tilannetta sekä kehittämään uusia keinoja ongelmien ratkaisemiseksi valtavasta köyhyydestä huolimatta. Orpolapsiprojektia pidetään kaikin puolin erittäin onnistuneena ja siihen ollaan tyytyväisiä.

Tutkimukseen haastatellut asiantuntijat olivat kaikki sitä mieltä, että tämäntyyppinen kansainvälinen kuntayhteistyö on hyödyllistä ja sitä kannattaa jatkaa. Pääsääntöisesti tulokset ovat olleet positiivisia, vaikka kaikki projektit eivät ole käynnistyneet ongelmitta. Vaikka yhteistyöhön on mahtunut myös yksi epäonnistunut projekti, on tavoitteet pääsääntöisesti saavutettu. Yhteistyöstä on koettu olevan hyötyä myös Vaasalle. Kaupungin kansainvälinen profiili on vahvistunut erilaisten yhteistyöprojektien kautta ja esimerkiksi koululaiset ovat saaneet koulu yhteistyön kautta arvokasta kansainvälisyyskasvatusta.

5.2. Yhteistyön tulevaisuus

Onnistuneista projekteista huolimatta yhteistyön aikana on ollut myös monia ongelmia. Kaikki tutkimukseen haastatellut asiantuntijat mainitsivat samoja asioita. Yhteistyötä ovat vaikeuttaneet erityisesti lukuisat henkilöstövaihdokset Morogorossa sekä raportointivollisuuden laiminlyöminen. Eniten vaikeuksia on tuottanut talouden hoitaminen ja seuranta. Ilman vaadittavia raportteja Kuntaliitto ei voi myöntää rahoitusta ja tästä syystä esimerkiksi koulutoimen projektia ei voitu jatkaa enää kolmannella ohjelmakaudella.

Myös hankkeisiin liittyvä byrokratia sai kritiikkiä. Kuntaliiton hankehallintoa pidetään monimutkaisena, mikä hidastaa projektien käynnistämistä. Yhteistyössä mukana olevat henkilöt tekevät yhteistyötä oman toimensa ohessa. Omien töiden määrä on suuri ja kaikki ylimääräiseksi ja turhaksi koettu työ voi vähentää kiinnostusta lähteä mukaan kehitysyhteistyöprojekteihin. Vaikka kaupungit ovat jo kauan tehneet yhteistyötä, niin myös kulttuurierot ja organisaatioiden erilaiset toimintatavat hankaloittavat edelleen toimintaa. Pääsääntöisesti yhteistyö on kuitenkin koettu mielekkääksi.

Yhteistyö nähdään erittäin positiivisena asiana ja molemmat osapuolet ovat halukkaita jatkamaan sitä. Yhteistyön kautta kunnan työntekijät pääsevät vaihtamaan kokemuksia sekä oppimaan uusia käytäntöjä ja saavat sitä kautta uutta perspektiiviä työhönsä. Uusia ideoita Vaasan ja Morogoron väliseen yhteistyöhön on kehitelty. Morogoron päästä on toivottu apua jätehuollon kehittämiseen, mutta siihen toiveeseen ei ole vielä voitu vasta-

ta. Yhteistyöprojektien tulee olla sellaisia, jotka molemmat osapuolet kokevat hyödyllisiksi.

Jotta yhteistyö tuottaisi kestäviä tuloksia, on projektien oltava sellaisia, että ne alkaisivat toimia omavaraisesti mahdollisimman pian. Tästä on esimerkkinä orpolapsiprojekti. Tulevaisuudessa Vaasan ja Morogoron yhteistyötä kehitettäneen enemmän yhteisen yritystoiminnan suuntaan. Ideana on, että muutamat yrittäjät Vaasasta ja Morogorosta perustaisivat yrityksen orpolapsiprojektista saatavalla pienellä pääomalla ja lahjoittaisivat tietyn prosenttiosuuden liikevaihdostaan Morogoron orpolapsityöhön. Vaasassa on jo kiinnostusta tämäntyyppiseen yhteistyöhön. Projektin omavaraisuus on tärkeää, jotta toimintaa voi jatkua ilman ulkopuolista rahoitustakin.

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman neljännelle ohjelmakaudelle 2011–2013 Ulkoministeriö kasvatti rahoitustaan 7 miljoonaan, joka on enemmän kuin aikaisempina kausina. Kuntaliitto on sitoutunut jatkamaan yhteistyöohjelmaa ja kaudella 2011–2013 on mukana 16 kuntaparia. Vuoden 2009 väliarvioinnin mukaan pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma on tarpeellinen Suomen kehityspolitiikalle. Arvion mukaan Suomen kuntien asiantuntemus on korkealla tasolla ja yhteistyön keinoin voidaan edistää tehokkaasti peruspalveluiden kehittämistä paikallistasoilla. Kaiken kaikkiaan ohjelman uskotaan vastaavan hyvin etelän paikallishallintojen tarpeisiin. (Uusihakala, Liviga & Sihvola 2009: 16–17.)

Vuoden 2000 jälkeen Vaasa ja Morogoro ovat toteuttaneet yhdessä paljon erilaisia projekteja. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman neljännen ohjelmakauden alkaessa vuonna 2011 Vaasalla ja Morogorolla ei ole yhtään yhteistyöprojektia käynnissä. Suunnittelurahoja seuraavalle ohjelmakaudelle on kuitenkin haettu ja yhteistyökaudesta 2008–2010 on raportoitu pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmalle. Hakemusta ei kuitenkaan voida ottaa Kuntaliitossa käsittelyyn ennen kuin kaikki tilintarkastusraportit Morogorosta on saatu. Tauko yhteistyössä huolettaa asiantuntijoita, sillä yhteistyön uudelleen käynnistäminen on hankalaa ja raskasta. Yhteistyön jatkuminen on tällä hetkellä pitkälti kiinni yksittäisten henkilöiden aktiivisuudesta sekä Morogoron tehokkuudesta toimittaa vaadittavat raportit.

5.3. Johtopäätökset

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman tarkoituksena on pääasiassa jakaa suomalaista osaamista ja tietotaitoa. Projekteihin myönnetyt varat eivät salli investointeja, joten voi olla vaikea eritellä konkreettisia tuloksia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö yhteistyöstä olisi ollut hyötyä. Päinvastoin, juuri tietotaidon jakaminen on lopulta kestävämpi tapa tehdä kehitysyhteistyötä. Kehitysyhteistyötä kritisoidaan monesti kannattamattomaksi ja kestävämmäksi. Siksi pitäisikin keskittyä kehittämään vastaanottajaan omavaraisuutta ja saada sitä kautta aikaan pysyvämpiä tuloksia.

Luonnollisesti kehitysmaissa on suuri pula esimerkiksi koulurakennuksista ja konkreettista rakentamistakin tarvitaan. Rakentaminen on kuitenkin loputon urakka, eikä se siitä syystä edistä samalla tavalla kestäväää kehitystä. Tavaroiden lahjoittamisessakin on omat ongelmansa, sillä esimerkiksi elektroniikan, kuten Morogoron lahjoitettujen tietokoneiden käyttö ja huolto vaatii myös tietotaitoa. Pelkkä rahan jakaminen saattaa vain passiivoida vastaanottajaa ja lahjoituksiin tottuneet maat voivat alkaa luottaa liikaa siihen, että apua tulee.

Kehitysyhteistyö on perinteisesti ollut valtioiden, yksityisten konsulttiyritysten ja kansalaisjärjestöjen vastuulla. Kuntayhteistyö on uusi toimintamuoto, joka täydentää kehitysyhteistyötä. Kunnat tuovat tähän työhön tärkeän lisän, sillä paikallishallinnoilla on hoidettavanaan monia sellaisia tehtäviä, joissa vertaisorganisaation tuki on tärkeää. Paikallishallintojen rooli kehitysyhteistyössä onkin korostunut 2000-luvulla ja myös EU on painottanut desentralisaation, demokraattisen paikallishallinnon ja aluekehityksen merkitystä.

Kehitysyhteistyötä on tehty jo vuosikymmeniä, mutta silti monet sitä vastaanottavista maista kuuluvat edelleen maailman köyhimpien joukkoon. Makrotason kehitystoiminta ei ole osoittautunut kaikilta osin tehokkaaksi ja monet suuren mittakaavan kehitysohjelmat eivät ole tuottaneet toivottua tulosta. Esimerkiksi Tansania on yksi kauiten ja eniten kehitysapua saaneista maista, mutta silti se kuuluu edelleen maailman vähiten kehittyneiden maiden joukkoon.

Kehitysyhteistyöhön onkin kehitettävä uusia toimintamuotoja. Paikallishallintojen merkitys köyhyyden vähentämisessä, hyvän hallinnon ja kestävän kehityksen edistämässä on kasvanut ja kuntien välisen kehitysyhteistyön varaan on asetettu paljon toiveita. Eri kehitysyhteistyömuotojen tulisi toimia toisiaan täydentävästi ja yhteiseen tavoitteeseen pyrkien. Kehitysmaiden tarpeet muuttuvat, joten myös avunantajien ja yhteistyökumppaneiden on muututtava.

LÄHDELUETTELO

Allen, Tim & Thomas, A. (2000). Poverty and development into the 21st century. New York: Oxford University Press.

Annual report 2006 (2007). Development of good educational and administrative practices on primary and secondary school levels. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.

Anttiroiko, Ari-Veikko (2008). Local Authorities in Development Cooperation: Finnish perspective on decentralised cooperation with a special view to the role of local authorities. University of Tampere. Department of Regional Studies. Saatavilla 18.10.2010: <http://www.uta.fi/laitokset/yhdt/tutkimus/nakokulmia.php>.

AVERT (2011a). AIDS orphans. Saatavilla 5.4.2011: <http://www.avert.org/aids-orphans.htm>.

AVERT (2011b). HIV and AIDS in Africa. Saatavilla 5.4.2011: <http://www.avert.org/hiv-aids-africa.htm>.

AVERT (2011c). HIV and AIDS in Tanzania. Saatavilla 5.4.2011: <http://www.avert.org/hiv-aids-tanzania.htm>.

AVERT (2011d). The impact of HIV & AIDS in Africa. Saatavilla 5.4.2011: <http://www.avert.org/aids-impact-africa.htm>.

Ecoi.net (2011). European country of origin information network. Tanzania, United Republic. Saatavilla 15.2.2011: http://www.ecoi.net/index.php?countrychooser_country=190232::tanzaniaunitedrepublic&command=showcountryhome&doctype=5&next=1.

- Final report 2002–2004 (2005). Quality improvement in learning and teaching. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.
- Final Report 2005–2007 (2008). Development of educational and administrative practices on primary and secondary school levels. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.
- Final report of years 2005–2007 (2008). Orphans – phase II. Increasing self support on the street level. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.
- Hallintoprojektin loppuraportti (2003). Morogoron ja Vaasan kaupunkien hallinnon, talouden, palvelujen tuotannon ja infrastruktuurin vertailu ja suositukset. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.
- Hallintoprojektin seurantaraportti (2004). Suosituksia Morogoron ja Vaasan kaupungille ja kommentit. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.
- Hallintoprojektin väliraportti (2002). Tietoa Morogoron kaupungin hallinnosta, palvelujen tuotannosta, taloudesta ja infrastruktuurista. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.
- Hallintoprojektin väliraportti (2003). Tietoa Morogoron kaupungin hallinnosta, palvelujen tuotannosta, taloudesta ja infrastruktuurista. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.
- Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme (2001). Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara (2004). Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

- Immonen, Karita (2008). Eurooppalainen julkilausuma paikallishallinnon kehitysyhteistyöstä. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. Saatavilla 31.3.2011: http://www.kuntaporttaali.fi/k_perussivu.asp?path=1;29;66354;66367;144980.
- Kehitysyhteistyön palvelukeskus (2010a). Kehitysyhteistyö. Saatavilla 9.9.2010: <http://www.gloaalikasvatus.fi/viittomakieli/kehitysyhteistyö>.
- Kehitysyhteistyön palvelukeskus (2010b). Pariisin julistus. Saatavilla 11.8.2010: http://www.kepa.fi/kampanjat/rahoitus/kehitysyhteistyön_laatu/tavoitteet/pariisin_julistus.
- Kehitysyhteistyön palvelukeskus (2010c). Suomalainen kehitysyhteistyö. Saatavilla 9.9.2010: http://www.gloaalikasvatus.fi/viittomakieli/suomalainen_kehitysyhteistyö.
- Kivisalo, Maisa (2010). Final report of 2002–2010. Orphans project. Increasing self support on the street level. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.
- Kontinen, Tiina (2007). Learning Challenges of NGOs in Development. Co-operation of Finnish NGOs in Morogoro, Tanzania. Helsinki: University Press.
- Laine, Markus, Jarkko Bamberg & Pekka Jokinen (2007). Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Yliopistopaino.
- Liikkanen, Heli (2008). Pohjoisen ja Etelän kuntien yhteistyöohjelma: Kuntayhteistyön strategiset muodot kehitysyhteistyössä. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. Saatavilla 20.10.2010: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/pohjoinen-etela/selvitykset/Sivut/default.aspx>.
- Loppuraportti: Orvot, kasvatus- ja koulutusprojekti (2005). Kaupunkiliiton pilottikokeilu Vaasan ja Morogoron välillä. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.

Morogoro projects 2002–2004 (2002). Co-operation programme for the local administration in the north and the south. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.

Osahakemus: Liikenne- ja liikenneturvallisuussuunnitelman laatiminen Morogoron keskusta-alueelle (2004). Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.

Report of co-operation between the education sectors (2005). Development of good educational and administrative practices on primary and secondary school levels. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.

Report of year 2008 (2009). Orphans project – phase III 2008–2009. Increasing self support on the street level. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.

Report of year 2009 (2010). Orphans project – phase III 2008–2009. Increasing self support on the street level. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.

Report on HIV / Aids support year 2000–2006 (2007). Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.

Report: Orphans – Phase II (2004). Increasing self support on the street level. Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.

Simonen, Katri (2010). Tansaniaiskyläläisten vaikea valinta: ruokaa vai metsiensuojelua. Saatavilla 13.4.2010: <http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=189875&nodeid=15782&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Suomen Kuntaliitto (2010a). Laatu kuntayhteistyössä. Saatavilla 31.3.2011: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/pohjoinen-etela/laatu/Sivut/default.aspx>.

Suomen Kuntaliitto (2010b). Miksi kuntien välistä kehitysyhteistyötä? Saatavilla 31.3.2011: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/pohjoinen-etela/esittely/miksiyt/Sivut/default.aspx>.

- Suomen Kuntaliitto (2010c). Miksi mukaan? Saatavilla 31.3.2011: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/pohjoinen-etela/esittely/miksimukaan/Sivut/default.aspx>.
- Suomen Kuntaliitto (2010d). Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma. Saatavilla 31.3.2011: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/pohjoinen-etela/esittely/Sivut/default.aspx>.
- Suomen Kuntaliitto (2010e). Vaasa - Morogoro. Saatavilla 1.4.2011: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/pohjoinen-etela/yhteisty/vaasa-morogoro/Sivut/default.aspx>.
- Suomen Kuntaliitto (2010f). Yhteistyötä tekevät kunnat. Saatavilla 31.3.2011: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/pohjoinen-etela/yhteisty/Sivut/default.aspx>.
- Sur, Zona & Pilvi Taipale (2009). Tansania laittoi peruskoulutuksen kuntoon. Saatavilla 7.4.2011: <http://global.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=34319&contentlan=1&culture=fi-FI>.
- Tampereen yliopisto (2010). Kuntien rooli kehitysyhteistyössä. Yhdyskuntatieteiden laitos. Saatavilla 13.10.2010: http://www.uta.fi/laitokset/yhdt/tutkimus/kuntien_rooli.php.
- Tanzania Tourist Board (2010). Morogoro. Saatavilla 25.10.2010: http://tanzaniatouristboard.com/places_to_go/towns_and_cities/morogoro.
- Traffic and safety plan to Morogoro CBD (2008). Julkaisematon raportti. Vaasan kaupunki.
- Ulkoasianministeriö (2007). Suomen kehityspolitiikka. Avunantajien yhteistyö. Saatavilla 11.8.2010: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=15322&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2008a). Suomen kehityspoliittinen ohjelma 2007. Saatavilla 2.8.2010: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=15319&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2008b). Suomen kehityspoliittikka. Kehityspoliittikan toimeenpanoa ohjaavia periaatteita. Saatavilla 6.8.2010: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=39746&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2009). Yhteiskunta, kulttuuri ja media. Saatavilla 7.4.2011: <http://formin.fi/Public/default.aspx?nodeid=42144&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2010a). Kehitysyhteistyön muodot. Saatavilla 16.8.2010: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15335&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2010b). Suomen kehityspoliittikka. Saatavilla 2.8.2010: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=15318&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2010c). Suomen kehitysyhteistyö Tansaniassa. Saatavilla 14.4.2010: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=15371&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2010d). Suomen kehitysyhteistyön pääkumppanimaat. Saatavilla 16.8.2010: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15360&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2010e). Tansanian kehitysyhteistyösuunnitelma 2009–2011. Saatavilla 14.4.2010: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=15371&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2010f). Vuosituhattavoitteet Tansaniassa. Saatavilla 7.4.2010: <http://formin.fi/Public/default.aspx?nodeid=31473&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Ulkoasianministeriö (2010g). Yhteistyömaat ja -alueet. Saatavilla 16.8.2010: <http://form.in.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15359&contentlan=1&culture=fi-FI>.

UNPAN (2010). Euro-African partnership for decentralized governance. Mission and Definition of Decentralised Cooperation. Saatavilla 19.10.2010: <http://www.euroafricanpartnership.org/index.php/mission-and-definition.html>.

Uusihakala, Juho, Athumani J. Liviga & Ari Sihvola (2009). Mid-Term Review of the North-South Local Government Cooperation Programme. Final report. Saatavilla 11.4.2011: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/pohjoinen-etela/selvitykset/Taustamateriaalit/V%C3%A4liarviointi%202009.pdf>.

World Health Organization (2010). Decentralized co-operation. Saatavissa 19.10.2010: <https://apps.who.int/eha/trares/hbp/bandh/def.htm>.

Yin, Robert (1994). Case study research: Design and methods. 2. painos. Thousands Oaks, CA: Sage.

Wikipedia (2006). Location Tanzania. Saatavilla 15.2.2011: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:LocationTanzania.svg>.

Wikipedia (2009). Tanzania Morogoro location map. Saatavilla 15.2.2011: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Tanzania_Morogoro_location_map.svg.

HAASTATTELUT

Iitola, Anna-Maija, kansliapäällikkö. Vaasan kaupunki. Vaasa 28.10.2010.

Kivisalo, Maisa, projektivetäjä. Vaasa 16.11.2010.

Sanaksenaho, Seppo, entinen kaupunginjohtaja. Vaasan kaupunki. Vaasa 15.12.2010.

Swanljung, Harry, kasvatus- ja opetusviraston johtaja. Vaasan kaupunki. Vaasa
30.11.2010.

LIITE 1. Teemahaastattelun runko

- 1) Miten yhteistyö / hanke sai alkunsa?
- 2) Millaisia tavoitteita yhteistyöllä / hankkeella oli?
- 3) Onnistuttiinko tavoitteissa?
- 4) Mitä mieltä olet Vaasan ja Morogoron välisestä yhteistyöstä yleensä?
- 5) Millaisia vaikutuksia yhteistyöllä on ollut Morogorossa?
- 6) Onko kuntien välinen kehitysyhteistyö tarpeellista?